Ազգ
Azg armenian daily
11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2000 ՇԱԲԱԹ 203 (2171)

Ադրբեջանում ընդդիմությունը միացյալ ճակատ է կազմում

ԲԱՔՈՒ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի Ազգային անկախություն, Ադրբեջանի ժողովրդական, Քաղաքացիական միաբանություն եւ Արդարություն կուսակցությունների ղեկավարները փակ դռների ետեւում խորհրդակցություն են անցկացրել Ազգային անկախության կուսակցության կենտրոնակայանում: Խոսակցության թեմայի մասին որոշ մանրամասներ է հաղորդել Քաղաքացիական միաբանության ղեկավար Ռուստամխանլին, ըստ որի, ընդդիմադիր ուժերը քննարկել են իշխանությունների դեմ միացյալ ճակատով գործողություններ սկսելու հարցը:

Ըստ ANS գործակալության, Ազգային անկախության կուսակցության փոխղեկավար Նազիմ Իմանովը հայտարարել է, որ 10 քաղաքական կազմակերպություններ մտադիր են բոյկոտել ընտրությունների արդյունքները, կազմակերպել նոր ընտրություններ եւ իրականացնել իշխանության ընդդիմադիր «ալտերնատիվ» խորհրդարանի ձեւավորումը: Ընդդիմությունը մտադիր է դիմել գործողությունների ընտրությունների արդյունքների հրապարակումից հետո: Այլ քաղաքական գործիչներ նշում են, որ ընդդիմությունը եւս բավարար միավորված չէ համատեղ գործելու համար:

«ՀՐԱՏԱՊ ԹԵՄԱ»

«Սա Երեւանն է, սա իմ քաղաքն է»,

Ում «կուտակված բազում հիմնախնդիրներ կան, իսկ մեղադրանքն ուղղված է քաղաքապետարանին», որը իրավասություններ չունի

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Մամուլի ազգային ակումբի «Հրատապ թեմա» ծրագրի շրջանակներում նոյեմբերի 10-ին «Ղոլսթեն» ակումբում լրագրողները հանդիպեցին Երեւանի քաղաքապետ Ալբերտ Բազեյանի հետ: Հրատապ թեման Երեւանն էր՝ նրան առնչվող հարցերն ու խնդիրները, որոնք վերջին շրջանում ավելի լայն քննարկման են արժանանում թե մամուլում, թե կառավարող շրջանակներում:

Հանդիպման հենց սկզբից մենք խնդրեցինք Ալբերտ Բազեյանին պարզաբանել, թե ինչով է պայմանավորված նոր իրավասությունների ստանձնման պահանջը, որի անհրաժեշտության մասին վերջերս քանիցս արծարծում է քաղաքապետը: Նա նշեց, որ այդ պահանջն առաջին հերթին պայմանավորված է քաղաքաշինության խնդիրների կանոնակարգմամբ: Քաղաքացին կառուցապատման եւ շինարարական աշխատանքներ իրականացնելու համար բյուրոկրատական մեծ ճանապարհ է անցնում, եւ խախտվում է բողոքների, զանգատների մասին ՀՀ օրենքը, քանի որ մեկ ամսվա ընթացքում քաղաքապետարանը չի հասցնում արձագանքել քաղաքացու հայցին: Նմանօրինակ բյուրոկրատական խոչընդոտներ են առաջանում նաեւ օտարերկյա այն ներդնողների համար, որոնք նախատեսում են Երեւանում կառուցապատման եւ շինարարական աշխատանքներ իրականացնել: Ասել է թե՝ նոր իրավասությունների հստակեցման պահանջը թելադրված է բյուրոկրատական արգելքները կրճատելու ցանկությամբ:

Տես ♦ էջ 2

ՎԱՏԻԿԱՆ

Ամենայն հայոց կաթողիկոսը եւ Հռոմի պապը աղոթեցին հանուն Մերձավոր Արեւելքի խաղաղության

ՎԱՏԻԿԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ամենայն հայոց Գարեգին Երկրորդ կաթողիկոսը եւ Հռոմի Հովհաննես Պողոս Բ պապն աղոթքով խաղաղության եւ արդարության են կոչել Մերձավոր Արեւելքում, որտեղ «Աբրահամի բոլոր զավակները», այսինքն հրեաները, քրիստոնյաները եւ մահմեդականները «պետք է ապրեն հաշտ ու համերաշխ»:

Այսօր Սբ. Պետրոս տաճարի կամարների ներքո Ամենայն հայոց կաթողիկոսի եւ Հռոմի պապի արած համատեղ աղոթքով ավարտվեց Հայ առաքելական եկեղեցու հովվապետի պաշտոնական այցը Վատիկան: Էկումենիկ արարողության ընթացքում Վեհափառ հայրապետին հանձնվեցին Հայաստանի առաջին կաթողիկոս Սբ. Գրիգոր Լուսավորչի մասունքները, որոնք Նեապոլում պահվում էին նրա անունով կոչվող տաճարում:

Նոյեմբերի 13-ին Ախալքալաքից դուրս կբերվի վերջին շարասյունը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Նոյեմբերի 9-ին Ախալքալաքի 162-րդ ռուսական ռազմակայանից 11 միավոր ռուսական զրահատեխնիկա է փոխադրվել Գյումրու 102-րդ ռուսական ռազմակայան: Ինչպես հաղորդել են Անդրկովկասի ռուսական զորախմբի մամլո ծառայությունում, դա Ախալքալաքի ռազմակայանից ռուսական տեխնիկայի դուրսբերման նախավերջին փուլն էր: Վերջին շարասյունն Ախալքալաքից դուրս կբերվի նոյեմբերի 13-ին:

Հայաստան կայցելի Պենտագոնի բարձրաստիճան ներկայացուցիչը

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Նոյեմբերի 15-ին Երեւան կժամանի Պենտագոնի բարձրաստիճան ներկայացուցիչը: Այդ մասին տեղեկությունը հավաստեցին Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունում: «Սնարք» գործակալության ունեցած տվյալներով, առավել հավանական է Միացյալ Նահանգների գլխավոր շտաբի հրամանատարի տեղակալ, գեներալ Շելդոնի այցը: Այցի ընթացքում նախատեսվում են ամերիկյան զինվորականների պատվիրակության հանդիպումները Հայաստանի իշխանությունների, այդ թվում՝ Հայաստանի պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի հետ:

ԱՄՆ ընտրությունների արդյունքները պարզ կդառնան միայն ամսի 17-ին

ՄԱՅԱՄԻ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ֆլորիդայի նահանգում բոլոր քվեաթերթիկների վերջնական հաշվարկը եւ ԱՄՆ նախագահական ընտրությունների պաշտոնական արդյունքները կհայտարարվեն միայն նոյեմբերի 17-ին: Այս մասին լրագրողներին հայտնել է հայտնի ամերիկյան փաստաբան, Ֆլորիդայի նահանգի գլխավոր դատախազի նախկին տեղակալ Ջորջ Շելդոնը: Նա հիշեցրել է, որ Ֆլորիդայի նահանգում քվեաթերթիկների վերահաշվարկման լիակատար եւ հավաստի տվյալները պետք է նահանգի կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով ներկայացվեն մինչեւ նոյեմբերի 14-ը: Մինչդեռ, ընդգծել է Շելդոնը, հենց նոյեմբերի 17-ն է արտասահմանում գտնվող Ֆլորիդայի բնակիչներից «կտրոնային» քվեաթերթիկների ստացման վերջին ժամկետը: Միեւնույն ժամանակ, ընտրությունների արդյունքների անորոշությունը լարվածության մեջ է պահում ամբողջ Ամերիկան: Այսպես, Ֆլորիդայան Պալմ-Սփրինգս քաղաքում շարունակվում են դեմոկրատի կողմնակիցների ցույցերը, որոնք պահանջում են կրկնական քվեարկություն անցկացնել: Հանրապետական կուսակցության պաշտոնական ներկայացուցիչն իր հերթին նշել է, որ հավանականություն կա, որ ձայների վերահաշվարկ կատարվի մի քանի այլ նահանգներում եւս, որտեղ տարբերությունը թեկնածուների միջեւ նույնպես շատ մեծ չէ:

Հայոց ցեղասպանության ճանաչմանը Մարսելի քաղաքապետը ձգտել է 22 տարի

Առաջին հերթին երջանիկ եմ Ֆրանսիայում բոլոր հայկական համայնքների համար: Այս հանգամանքն ինձ ուրախացնում է, քանի որ դեռեւս 1978 թ., երբ առաջին անգամ պատգամավոր էի ընտրվել Մարսելից, առաջարկել էի ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը: Իսկ օրերս Սենատի ամբիոնից հաղթահարեցի բանաձեւին հակադրվող սենատորների դիմադրությունն ու անկնհայտորեն երջանիկ էի», ասել է Ֆրանսիայի Սենատի փոխնախագահ, Ֆրանսիայում ծանրակշիռ երկրորդ հայկական համայնքի հանգրվան Մարսելի քաղաքապետ Ժան-Կլոդ Գոդենը, որի առաջարկով է Սենատն ընդունել բանաձեւը: «Ինձ հարկավոր եղավ այս որոշմանը սպասել 22 խորհրդարանական տարիներ»: Սենատորը Ֆրանսպրեսին հայտարարել է նաեւ, որ այս հանգամանքը չպիտի հակադրի Ֆրանսիային եւ ներկայիս Թուրքիային: Մինչդեռ Թուրքիան արդեն իսկ դատապարտում է 1915 թ. ցեղասպանության փաստը Ֆրանսիայի կողմից ընդունելը: «Թուրքիային փայփայելու մտադրությամբ, ելնելով տնտեսական ու քաղաքական պատճառներից՝ բանաձեւի ընդունման առաջարկությունից ի վեր, դեռ 1998-ից Ֆրանսիայի կառավարությունը մերժում էր խորհրդարանականների քվեարկած տեքստը փոխանցել Սենատ», նշում է ֆրանսիացի լրագրողը:

Ինչեւէ, մինչեւ Ֆրանսիայի ԱԺ-ն կվերանայի բանաձեւը, Մարսելում արդեն ֆրանսիացիները ջերմորեն շնորհավորում են ծանոթ ու անծանոթ հայերին:

ՄԱՐԻԱՄ ԽԱՆԹԱՆՅԱՆ,
Մարսել

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Արդյունաբերությունում առաջընթացը շարունակվում է

Սակայն վաղ է ասել, թե ամեն ինչ լավ է

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի փոխնախարար Աշոտ Շահնազարյանն իր հանդիպումը մի շարք լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների հետ սկսեց նախօրեին «Մանես եւ Վալեքսի» եւ Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի միջեւ բռնկված վեճերից, նշելով, թե որքան էլ տարօրինակ թվա, ինքն ուրախ է այդ փաստով: Դա նշանակում է, որ արդեն արտադրությունը շնչում է, զարգանում, եւ պայքար է գնում, որպեսզի ավելի շատ հումք գնեն եւ արտադրեն: Միաժամանակ փոխնախարարն ավելացրեց, որ ինքը հրավիրել է երբեմն ծեռնարկություններ (նաեւ մասնավոր երկաթի գործարանի) ղեկավարներին եւ խորհրդակցության արդյունքում վեճը հարթվել է: Իսկ պատճառը «Մանես եւ Վալեքսի» վճարումների ուշացումն էր: Լեռնամետալուրգիայի հայաստանյան հսկաների վեճի մասին տեղեկատվությունից հետո Աշոտ Շահնազարյանը ներկայացրեց արդյունաբերական արտադրանքի թողարկման եւ իրացման ծավալների պատկերն ինչպես ընդհանուր առմամբ, այնպես էլ ըստ առանձին ճյուղերի: Համաձայն դրանց, այս տարվա 10 ամսվա ընթացքում անցյալ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ընդհանուր արտադրանքի աճը կազմել է 21,7 տոկոս, գումարային առումով՝ 13 մլրդ դրամ: Բացի զուտ քանակական աճից, ավելացել են նաեւ իրացման եւ մասնավորապես արտահանման ծավալները, ինչը կարեւորվում է երկրի պարանքաշրջանառության բացասական հաշվեկշիռը նկատի ունենալով: Իրացումն ավելացել է 35 տոկոսով, արտահանումը՝ 47 տոկոսով: Շարունակվում են նախընտրելի ճյուղերի՝ քիմիայի եւ լեռնամետալուրգիայի աճի տեմպերը: Առաջին դեպքում մոտ 8 անգամ ավելացել է արտահանումը: Ճիշտ է, դրա հիմնական «մեղավորը» «Նաիրիտն» է: Վերջինիս պարագայում նշվեց, որ կաուչուկի պահանջարկը մտատես առկա է:

Տես ♦ էջ 3

ԱԶԳ **ընթացիկ**

«ՀՐԱՏԱՊ ԹԵՄԱ»

«Սա Երեւանն է, սա իմ քաղաքն է»

Սկիզբը էջ 1

Մեր խնդրանքով Բագեյանը թարգմանեց նաեւ Ռոբերտ Քոչարյանի ընդգծված հետաքրքրասիրությունն ու շահագրգիռ վերաբերմունքը, որ հատկապես վերջերս դրսեւորվում է քաղաքի ու քաղաքապետարանի հանդեպ: Նա նշեց որ «մայրաքաղաքում կուտակված բազմաթիվ հիմնախնդիրներ կան, եւ, բնականաբար, մեղադրանքը հասցեագրվում է քաղաքապետարանին, քանի որ քաղաքի հանդեպ պատասխանատվությունը մենք ենք կրում: Սակայն մենք փորձում ենք թարգմանել, որ միայն մեզնով չի պայմանավորված այդ հիմնախնդիրների լուծումը»: 1700-ամյակին ընդառաջ լուրջ խնդիրներ կան մայրաքաղաքի բարեկարգման ճանապարհին: Այս առումով քաղաքապետը կարեւորում է պետական կառավարման մյուս մարմինների, ներառյալ ՀՀ նախագահի ու վարչապետի, աջակցությունը: Լրագրողները տեղեկացան, որ կառավարություն է ներկայացվել քաղաքի հիմնախնդիրների լուծման նախաձեռնությունների փաթեթ:

Անդրադառնալով Լինսի հիմնադրամի՝ քաղաքին հատկացված գումարների հարցին՝ Բագեյանը նկատեց. «Տա Աստված, որ այդ գումարները հատկացնեն», բայց «մինչեւ չտեսնեմ, ես չեմ կարող հավատալ»: Նախատեսվում է հատկացվելիք գումարների հաշվին իրականացնել Սայաթ-Նովա փողոցի ամբողջական տիպային բարեկարգման ծրագիրը, որովհետեւ «եվրոպական չափանիշներին համապատասխան բարեկարգ մեկ փողոց գոնե Երեւանը պետք է ունենա»: Ծրագիրը ներառում է նաեւ այդ փողոցի հարակից հատվածների բարեկարգումը: Նախատեսվում է Հյուսիսային պողոտայի կառուցապատման ծրագրի իրականացում, որի համար անհրաժեշտ է 1 մլն ԱՄՆ դոլար:

Ինչ վերաբերում է մետրոպոլիտենի՝ քաղաքապետարանի ենթակայությանը հանձնելուն, Սամուելի ազգային ակումբի հյուրը նշեց, որ այդ խնդիրը քննարկվել է դեռեւս 1998-ից: Բագեյանը ընդգծեց, որ Երեւանի քաղաքապետը Երեւանի քաղպաշտպանության պետն է, պատասխանատու է քաղաքի ազգաբնակչության անվտանգության համար, իսկ մետրոպոլիտենը, տրանսպորտային կառույց լինելուց բացի, նաեւ քաղաքաշինական, ստրատեգիական նշանակություն ունի, եւ մոտեցումները պետք է համակարգված լինեն:

Արծարծելով նոր երթուղային ցանցի խնդիրները՝ Բագեյանը նկատեց, որ այն կյանքի է կոչվելու հետեւյալ տրամաբանությամբ՝

1. ազատվել մետրոպոլիտենին զուգահեռ գործող երթուղային տրանսպորտից, 2. մայրաքաղաքի գլխավոր պողոտաները բեռնաթափել միկրոավտոբուսներից, 3. օժանդակել ներքաղաքային տրանսպորտային միջոցների (ավտոբուսներ, տրամվայներ, տրոլեյբուսներ) կանոնավոր գործունեությանը, 4. կանոնակարգել քաղաքային եւ միջքաղաքային միկրոավտոբուսների կայանման վայրերը:

Բնականաբար, անդրադարձ եղավ նաեւ միկրոավտոբուսների վարորդների, նրանց սպասարկման եւ հագուստի պատշաճ ձեւի, այդ ավտոբուսներից հնչող անճաշակ երաժշտության հարցերին: ԱՄՆ-ի հյուրը նշեց, որ ուղեւոր փոխադրող տնտեսվարող սուբյեկտների առջեւ խնդիր է դրվելու ապահովել քաղաքակիրթ ուղեւորափոխադրում: Խրախուսման համար կազմակերպվել եւ կազմակերպվելու են «Լավագույն ուղեւորափոխադրող» եւ նմանատիպ այլ մրցույթներ:

Քաղաքապետի լիազորությունների ընդլայնման խնդիր է ծագում նաեւ փողոցային առեւտրի հարցերը կանոնակարգելիս, եթե «քաղաքապետարանը սեփականատիրական իրավունքի սուբյեկտ լիներ, ունենար իր բյուջեն, ապա քաղաքի մուտքերի մոտ կստեղծվեին գյուղատնտեսական շուկաներ», մինչդեռ այսօր շուկաների տնօրենների գործունեության կանոնակարգման համար քաղաքապետարանը լծակներ չունի, ուստիեւ չի կարողանում իջեցնել շուկաների վարձավճարները, որպեսզի առեւտուրը փողոցից տեղափոխվի այնտեղ:

Երեւանի քաղաքապետն անդրադարձավ նաեւ քաղաքի ջրամատակարարման, աղբահավաքության խնդիրներին:

Արդյոք կենսունակ եւ արդյունավե՞տ է գործում սահմանադրությամբ ամրագրված Երեւանի քաղաքապետի նշանակման պահանջը, արդյոք Երեւանը, ուր հանրապետության բնակչության գրեթե կեսն է ապրում, ընտրովի քաղաքապետ չպե՞տք է ունենա. ի պատասխան մեր այս հարցի Երեւանի քաղաքապետը նկատեց, որ սահմանադրական փոփոխությունների արդյունքում քաղաքապետարանում պետք է հիմնել ընտրովի մարմին՝ լինի քաղաքապետի պաշտոնը, թե մեկ այլ մարմին, որի իրավասությունների խնդիրն է լինելու քաղաքի կառավարումը: «Ճիշտ է, սահմանադրությամբ Երեւանը մարզի կարգավիճակ ունի, սակայն Երեւանը միայն մարզ չէ, Երեւանը քաղաք է, այն էլ՝ մայրաքաղաք», ընդգծեց ԱՄՆ-ի հյուրը:

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Հայաստանի պատվիրակությունն Աբխազիայում քննարկել է բացառապես աշխատանքային հարցեր

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Հոկտեմբերի 22-23-ին Աբխազիա կատարած այցելության ընթացքում Հայաստանի պատվիրակությունը, որի կազմում է եղել նաեւ ՀՀ ԱԳՆ հատուկ հանձնարարությունների դեսպան Լեւոն Խաչատրյանը, Աբխազիայի իշխանությունների հետ քննարկել է բացառապես աշխատանքային բնույթի հարցեր: Ինչպես հայտարարեց Հայաստանի ԱԳՆ մամլո քարտուղար Արա Պապյանը, այցի ընթացքում քննարկվել են Աբխազիայում հայկական սփյուռքի, ինչպես նաեւ այդ երկրում Հայաստանի սեփականության հետ կապված հարցեր:

«Այսօր Աբխազիայում բնակվող հայերի թիվը (ավելի քան 70 հազար) գրեթե հավասար է աբխազների թվին, եւ, բնական է, որ Հայաստանի ԱԳՆ-ը հետաքրքրվում է նրանց ճակատագրով», նշեց մամլո քարտուղարը: Բացի այդ, Պապյանի խոսքերով, Աբխազիայում է գտնվում «Հայաստան» հանգստի տունը, որը խորհրդային շրջանից մինչ այժմ պատկանել է Հայաստանի Հանրապետությանը: Այդ հանգստի տան հետագա ճակատագրի հարցը նույնպես քննարկվել է ՀՀ արտաքին քաղաքական գերատեսչության Աբխազիա կատարած այցի ժամանակ: Ինչպես նաեւ Աբխազիայի իշխանությունների հետ հանդիպումների ընթացքում քննարկվել է Հանրապետության տարածքում բնակվող Հայաստանի քաղաքացիների կողմից ռուս-հայկական սահմանն անցնելու հարցը: Ինչպես հայտնի է, Վրաստանը Ռուսաստանի հետ առանց վիզա ռեժիմի շուրջ պայմանագիր չի կնքել:

Մինչդեռ, Աբխազիա Հայաստանի պատվիրակության այցը հարուցել է Վրաստանի իշխանությունների բացասական արձագանքը: Այսպես, Վրաստանի խորհրդարանի նախագահ Զուրաբ Ժվանիան հայտարարել է, որ «անհրաժեշտ է խիստ գնահատական տալ» տեղի ունեցածին: Նրա խոսքերով, Հայաստանի պատվիրակության անհասկանալի վարքը բացատրելու համար, Զուրաբ Ժվանիան կարգադրել է Վրաստանի խորհրդարանի արտաքին կապերի գծով կոմիտեի նիստին հրավիրել Վրաստանում Հայաստանի դեսպան Գեորգի Խոսրոեւին:

Իր հերթին, Վրաստանի ԱԳՆ հատուկ հանձնարարությունների դեսպան Ավթանդիլ Նապետվարիձեն հատկապես ընդգծել է, որ հայկական կողմը միշտ նրբանկատորեն է վերաբերվել աբխազական խնդրին: Ըստ որում նա նշել է, որ Հայաստանի պատվիրակությունն Աբխազիա է այցելել բացառապես ծագումով հայ բնակչությանը ճնշելու փաստերի բացահայտման նպատակով:

ԱԺ պատվիրակությունն Արցախում

ՀՀ ԱԺ նախագահ Արմեն Խաչատրյանի գլխավորած պատվիրակությունը եռօրյա աշխատանքային այցով եղավ Արցախում:

Նոյեմբերի 9-ին պատվիրակության անդամներին ընդունեց ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը: Շոշափվեցին հայկական երկու հանրապետությունների քաղաքական եւ տնտեսական կյանքին առնչվող հարցեր: ԼՂՀ նախագահը շնորհավորեց Հայաստանի՝ Եվրախորհրդին անդամակցության կապակցությամբ: Ա. Ղուկասյանն անդրադարձավ նաեւ մարտի 22-ի դատավարությանը, ասելով, որ դատավարության կողմնակալ լինելու մասին լուրերը չեն համապատասխանում իրականությանը: Դրանում համոզվելու համար ԼՂՀ նախագահը կոչ արեց նրանց անձամբ ներկա լինել դատավարությանը:

Նույն օրվա երեկոյան ԼՂՀ վարչապետ Անուշավան Դանիելյանի մոտ տեղի ունեցած հանդիպման հիմնական թեման օրենսդիր եւ գործադիր մարմինների համագործակցության ամրապնդման անհրաժեշտությանն էր վերաբերում: Վարչապետը հյուրերին ծանոթացրեց նոր աշխատատեղերի բացման եւ հարկային դաշտի բարելավման ուղղությամբ Արցախում իրականացվող միջոցառումներին:

Նոյեմբերի 10-ին պատվիրակության անդամները՝ ԱԺ հանձնաժողովների նախագահներ Վիկտոր Դալլաքյանը, Վարդան Խաչատրյանը, Շավարշ Քոչարյանը եւ Գագիկ Թադեւոսյանը եղան ինչպես ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Օլեգ Եսայանի մոտ, այնպես էլ խորհրդարանի հանձնաժողովներում: Հանդիպումներում կարեւորվեց ՀՀ եւ ԼՂՀ խորհրդարանների գործնական կապերի ընդլայնումը: Որոշվեց հանձնաժողովների մակարդակով հաճախակի փոխայցելություններ կատարել:

Արմեն Խաչատրյանը եւ Օլեգ Եսայանն այնուհետեւ հրավիրեցին համատեղ մամլո ասուլիս, որտեղ ներկայացրին եռօրյա աշխատանքային հանդիպումների արդյունքները եւ իրենց հետագա համագործակցության ծրագրերը, ինչպես նաեւ պատասխանեցին լրագրողների հարցերին:

Նոյեմբերի 10-ի երեկոյան ՀՀ խորհրդարանական պատվիրակությունը մեկնեց Արցախից:

ԵՂԻՇԵ ԱՐՇԱԿՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Սկսվեց Դավիթաշենի կամրջի փորձարկումը

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր սկսվեցին Դավիթաշենի կամրջի փորձարկման աշխատանքները: Կամուրջն ունի 500 մ երկարություն, 32 մ լայնություն, բարձրությունը 80 մետրից ավելի է: Փորձարկումը, որն

իրականացվում է բարձված բեռնատարներով՝ մոտ 500 տոննա ընդհանուր ծանրությամբ, կտեւի 2 օր:

Կամրջի շինարարության պատվիրատու, քաղաքապետարանի «Շինարարություն, բարեկարգում» ՊՓԲԸ տնօրեն Աշոտ Սարգսյանի տվյալներով, կամրջով երթեւեկության բացումը նախատեսվում է նոյեմբերի 17-ին: Նա ասաց, որ այսօրվա դրությամբ կատարված է 670 մլն դրամի աշխատանք:

Այս տարվա բյուջեով կամրջի շինարարության համար հատկացված է 792 մլն դրամ: Ա. Սարգսյանն ասաց, որ կամրջի բացումից հետո, հաջորդ տարի կմնա կատարելու 1,7 մլրդ դրամի աշխատանք. խոսքը դեպի կամուրջ տանող ճանապարհների եւ այլ շինությունների մասին է: Իսկ կամրջի ընդհանուր արժեքը մոտավոր հաշվարկներով կազմում է մոտ 10 մլն դոլար:

Կամրջի հեղինակը ԱԺ պատգամավոր (ԱԺՄ), ճարտարապետ Սեմյոն Բաղդասարյանն է:

Արկադի Վարդանյանը ձերբակալված է, դեռեւս մեղադրանք չի առաջադրվել

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «21-րդ դար» միջազգային անկախ ասոցիացիայի նախագահ Արկադի Վարդանյանը ձերբակալված է, նրա դեմ դեռեւս մեղադրանք չի առաջադրվել: Այս մասին «հայտնեց Վարդանյանի պաշտպան Սամվել Զաքինյանը:

Հիշեցնենք, որ նոյեմբերի 9-ի երեկոյան, Ա.Վարդանյանի՝ 10-օրյա վարչական կալանքի ժամկետը լրանալուն պես, նա Էրեբունիի տարածքում գտնվող նախնական կալանավայրից տեղափոխվել էր ազգային անվտանգության նախարարության մեկուսարան:

Ըստ քրեական դատավարության օրենսգրքի, ձերբակալվելու պահից սկսած 96 ժամվա ընթացքում անձին պետք է մեղադրանք առաջադրվի եւ ընտրվի խափանման միջոցը: Արկադի Վարդանյանը նախկինի պես կասկածվում է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 65 հոդվածով որակվող գործողությունների՝ ՀՀ պետական եւ հասարակական կարգը բռնությամբ տապալելու կամ փոխելու կոչեր անելու մեջ:

Նույն հոդվածով կասկածվող փաստաբան Կարո Կարապետյանը 7-օրյա վարչական կալանքի ժամկետը լրանալուց հետո փաստորեն արդարացվել է եւ ազատ արձակվել:

Դեկտեմբերի 3-ին Աջափնյակի թաղապետի արտահերթ ընտրություններ

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեւանի մարզային ընտրական հանձնաժողովի որոշմամբ, դեկտեմբերի 3-ին Երեւանի Աջափնյակ համայնքում կանցկացվեն թաղապետի արտահերթ ընտրություններ: Վերոհիշյալ պաշտոնը թափուր է թաղապետ Ռաֆիկ Մկրտչյանի հրաժարականը կառավարության կողմից ընդունվելուց ի վեր՝ նոյեմբերի 2-ից:

Ինչպես տեղեկացրեց Երեւանի ՄԸՀ-ի քարտուղար Անահիտ Բալասանյանը, նոյեմբերի 9-ի երեկոյան կայացած նիստում հանձնաժողովը հաստատել է արտահերթ ընտրությունների նախապատրաստման եւ անցկացման օրացուցային պլանը: Թեկնածուների առաջադրման ժամկետն է նոյեմբերի 15-ից մինչեւ նոյեմբերի 18-ի ժամը 18.00-ն:

Այս թաղամասում 1999 թվականի հուլիսի 11-ին կայացած ընտրությունների ժամանակ որոշ տեղամասերում կատարված բռնարարքների եւ անօրինականությունների պատճառով քվեարկությունը վաղաժամկետ ընդհատվել էր, իսկ ընտրությունները ճանաչվել էին չկայացած: Ռաֆիկ Մկրտչյանն ընտրվել էր 1999թ. օգոստոսին անցկացված լրացուցիչ ընտրություններում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Ժ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / հեռ. 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածը - «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ՍԵՅՐԱՆ ԱՎԱԳՅԱՆ. «Հանրապետությունում զարգացում են ապրում մասնագիտական միությունները, ինչը չեմ կարող ասել արհմիությունների մասին: Ես արհմիություն ասելով ավելի շատ հասկանում եմ վարձու աշխատողների կազմակերպություն: Այն կնշանակի, որ առկա է երկու կողմ. աշխատանք տվող եւ վարձու աշխատող: Նախագիծը պիտի կանոնակարգեր այս հարաբերություններում պաշտպանվեն աշխատավորների շահերը: Զարգացած երկրներում գործում են նման օրենքներ եւ դրանց մեջ ամրագրված է, որ (ԱՄՆ) 8-9 դոլարից պակաս գործատուն վճարելու իրավունք չունի: Մեզ մոտ 15-16 ժամ կարող են աշխատեցնել եւ վճարել 4-5 ժամվա համար: Օրենքով արհմիութենական կազմակերպությանը հնարավորություն է տրվում նման կտրվածքով նումը դառնում է պարզապես ժամավաճառություն: Ի հակադրություն դրա, արհմիությունների կոնֆեդերացիայի նախագահ Մարտին Հարությունյանը խնդրի լուծումը ամբողջովին հակառակ դիտանկյունից է քննարկում՝ գտնելով, որ արհմիութենական կազմակերպությունների դերի բարձրացումը կշահագրգռի հենց գործատուներին՝ որակյալ աշխատուժ ունենալու եւ օրենքների շրջանակում այդ հարաբերությունները ձեւավորելու տեսակետից:

Աշխատանքային «եռանկյունին» կյանքի կոչել հնարավոր է

«Ազգը» չորեքշաբթի օրվա համարում անդրադարձել էր «Արհեստակցական կազմակերպությունների մասին» օրենքի նախագծի քննարկումներին՝ առաջին ընթերցմամբ, որտեղ խոսվում էր միայն նախագծի կառուցվածքային տեսքի մասին: Այս օրենքով առաջին քայլն է արվելու հասարակության մեջ առողջ աշխատանքային մթնոլորտ ձեւավորելու ճանապարհին՝ գործատու-աշխատավոր հարաբերություններում որպես կարգավորիչ ու վերահսկող օղակ վերակենդանացնելու արհմիությունների գործունեությունը: Հիմնական հակասությունները, որ առաջ է քաշում օրինագիծը, առնչվում է արհեստակցական միություն-մասնագիտական միություն, գործատու-գործառու հարաբերությունների ներդաշնակությանը:

թյունը, բայց իմ կարծիքով, լղոզված է, ճիշտ գաղափարական հիմք չի գտել եւ ավելի շատ կառուցվածքային պրոբլեմներ է լուծում, այսօրվա իրականությունն օրենքում արտացոլելով է մտահոգված, քան անհրաժեշտ մեխանիզմներ մշակելով: Մեր շրջապատում առկա է վարձու աշխատանքի շատ ցածր կուլտուրա, որը չի կարող իր ազդեցությունը չունենալ գործարար դաշտի անպաշտպան հարաբերությունների ձեւավորման հարցում: Առանց այս խնդրի կարգավորման զարգացումներ չենք կարող ունենալ»:

ՎԻԿՏՈՐ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ, *պետաիրավական հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ*, նախագծի համահեղինակ: «Օրենքը երկու նպատակ է հետապնդում: Առաջինը՝ արհմիութենական կազմակերպությունների կառուցվածքի եւ նրանց գրանցման հետ կապված հարաբերությունները, եւ երկրորդը՝ նրանց իրավունքների եւ նպատակների հետ կապված խնդիրները: Ըստ էության՝ Հայաստանում լուրջ արհմիութենական շարժում չկա, բայց կարծում եմ, օրենքը հնարավորություն է տալիս, որպեսզի սկսվի, եւ գործատուների հետ փոխհարաբերությունները պայմանագրեր կնքել գործատուների հետ: Հայաստանում դասական համակարգը շատ անկատար է, եւ բազմաթիվ կոնֆլիկտներ գործատուների եւ արհմիությունների միջեւ լուծվում են անօրինական կարգով: Օրենքը միտված է այս հարցը կարգավորելու:

— Կարծիք է հայտնվում, որ մասնագիտական միությունների եւ արհեստակցական միությունների միջեւ հստակ տարանջատում չի դրված:

– Եթե մասնագիտական միության անդամները արհմիության անդամներ չեն, ապա խոսքը վերաբերում է միայն մասնագիտական միությանը: Բայց եթե մասնագիտական միության անդամները արհմիության անդամ են, երեք անձինք կարող են հենց այդ մասնագիտական միության մեջ արհմիութենական կազմակերպություն ստեղծել:

Կառավարությունը օբյեկտիվ դիտողություններ ներկայացրեց, ըստ որի, օրենքում միտում կա մեծացնել արհմիությունների դերը ստվերում թողնելով գործատուին: Դա կարող է խանգարել գործատուներին արհմիությունների հետ աշխատանքային հարաբերությունների մեջ մտնելու, իսկ այդ դեպքում օրենքի ընդունումը

Վիճահարույց մնաց նաեւ ուսանողական արհմիություններ ստեղծելու գաղափարը: Կառավարությունը համարում է, որ ուսանողները օգտվում են կոնկրետ կրթական ծառայություններից եւ չեն կարող դիտվել որպես արհմիությունների օբյեկտներ: Մինչդեռ զգալի թվով պատգամավորներ այն հակադարձ դիրքորոշման են, թե նման կազմակերպությունները հնարավորություն կտան կրթական համակարգում մակարդակի բարձրացմանը: Այսուհանդերձ, ելնելով օրենքի հույժ անհրաժեշտությունից, խորհրդարանը միաձայն՝ առաջին ընթերցմամբ ընդունեց ներկայացված նախագիծը, վերոհիշյալ հակասությունների լուծումը թողնելով երկրորդ ընթերցմանը:

Ամեն դեպքում հետագա քննարկումների ընթացքում չպետք է անտեսվեն գործատուների շահերը եւս, քանի որ աշխատանքային այս եռանկյունում նրանց դերը պակաս կարեւորություն մյուսներից չունի:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

«ԱՐՄԵՆԱԼ»

ՀՀ նախագահը ակնկալում է ռուսական կապիտալի ավելի ծանրակշիռ մասնակցություն

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Կանազ» ՓԲԸ ալյումինի գործարանը կվերականգնի նախկին հզորությունը եւ նույնիսկ կգերազանցի: Այս համոզմունքը հայտնեց ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը նոյեմբերի 10-ին գործարանում կայացած հանդիսավոր արարողության ժամանակ: Ըստ նախագահի, այդ եզրակացությանն ինքը

եկավ, մասնավորապես, «Սիբիրսկի ալյումինի» ռուսական ընկերության նախագահ Օլեգ Դերիպասկայի հետ զրուցելուց հետո՝ 2000 թ. փետրվարին Դավոսում:

Ներկայումս «Կանազը» եւ ռուսական ընկերությունը ստեղծել են «Արմենալ» համատեղ ձեռնարկությունը, որը մայիսից վերսկսել է ալյումինե փայլաթիթեղի արտադրությունը:

«Ինչքան էլ զարմանալի է, տնտեսական շրջանակներում անգամ կային (գործարանի գործարկմանը) խանգարող հանգամանքներ, սակայն դրանք այժմ հեռու են կառավարությունից», ասաց նախագահը:

ՀՀ նախագահն ակնկալում է ռուսական կապիտալի ավելի ծանրակշիռ մասնակցությունը Հայաստանի տնտեսության վերականգնման գործում: Կան մի շարք ծրագրեր, որոնք, ՀՀ նախագահի հավաստմամբ, շատ շուտով արդյունք կտան:

«Իզմիրլյան» հիմնադրամից՝ երեխաներին

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի այս տարվա նիստում «Իզմիրլյան» հիմնադրամի ներկայացուցիչը հայտարարեց «Նպաստներ զոհված եւ առաջին կարգի հաշմանդամ ազատամարտիկների երեխաներին» ծրագրին աջակցելու իրենց պատրաստակամությունը:

Օրերս հիմնադրամի գործադիր վարչության գրասենյակում «Իզմիրլյան» հիմնադրամի փոխնախագահ Ժակ Սարգսյանը եւ «Հայաստան» հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Վահան Տեր-Ղեւոնդյանը ստորագրեցին բարեգործական նվիրատվության պայմանագիր՝ համաձայն որի «Իզմիրլյան» հիմնադրամը «Նպաստներ զոհված եւ առաջին կարգի հաշմանդամ ազատամարտիկների երեխաներին» ծրագրին 13 տարվա համար կհատկացնի 650 հազար դոլար՝ ամեն տարի փոխանցելով 50 հազար: Այս ծրագիրն «Իզմիրլյան» հիմնադրամն իրականացնում է ի հիշատակ Մերի եւ Սարգիս Իզմիրլյանների:

1997 թ. «Իզմիրլյան» հիմնադրամի միջոցներով «Հայաստան» հիմնադրամը կառուցել է Վազգեն Սարգսյանի անվան ռազմական ինստիտուտի չորրորդ եւ յոթերորդ մասնաշենքերը:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Արդյունաբերությունում առաջընթացը շարունակվում է

Սկիզբը էջ 1

Այստեղ հաջողվել է աստիճանաբար ավելի բարձր գներով վաճառել արտադրանքը, սակայն դրանից ստացվող շահույթն առայժմ չնչին է: Որովհետեւ կաուչուկի վաճառքն իրականացվում է միայն այն դեպքում, երբ գնորդը պատրաստակամություն է հայտնում կանխիկ վճարել: Այլ առաջարկները (ապրանքափոխանակում, վճարումների հետաձգում եւ այլն) անընդունելի են, քանզի կվտանգվի արտադրական ցիկլի անխափան ընթացքը: Լեռնամետալուրգիայում իրացումն ավելացել է 55 տոկոսով, արտահանումը՝ 58 տոկոսով: Հիմնականում շնորհիվ «Հայէլեկտրամեքենա», «Մարս», Չարենցավանի հաստոցաշինական ձեռնարկությունների, 51 տոկոսով ավելացել է մեքենաշինական արտադրանքի թողարկումը եւ 129 տոկոսով արտահանումը: Թեթեւ արդյունաբերությունը դուրս է եկել անցյալ տարվա ցուցանիշների բնագծին: Այդուհանդերձ, այստեղ եւս դրական տեղաշարժն ակնհայտ է, եթե նկատի ունենանք, որ տարեսկզբի առաջին 4 ամիսներին գրեթե չի գործել, իսկ արտահանումն աճել է 22 տոկոսով: Ակնագործության վիճակը փոխնախարարը բնութագրեց «փայլուն»: Բացի արդեն գործող ձեռնարկություններից, այստեղ վերջին 2 ձեռնարկությունների՝ «Շիրդայմոնդի» (Գյումրի) եւ «Թագազարդի» (Տավուշ) իրենց հզորությունների գործարկմամբ շրջան փակվում է, եւ ոլորտում չաշխատող կամ մասամբ աշխատող ձեռնարկություն այլեւս չի մնում: Սակայն այստեղ ակնկալիքներ կան, որ ապագայում կլինեն նոր ներդրումներ եւ նոր ձեռնարկություններ: Հաջողությամբ է աշխատում նաեւ Երեւանի ոսկերչական գործարանը, որն արդեն 17 մասնաճյուղեր ունի մարզերում: Այս մասնաճյուղերի ստեղծումը հիմնականում սոցիալական նպատակներ է հետապնդում, քանզի նրանց աշխատանքը հնարավոր է կատարել նաեւ մայրաքաղաքում: Բայց նկատի ունենալով, որ արտադրանքի ինքնարժեքի վրա դա գրեթե չի ազդում, ընտրվել է այս տարբերակը:

Ընդհանուր եւ ճյուղային տվյալների ներկայացումից հետո Աշոտ Շահնազարյանն անդրադարձավ առանձին ձեռնարկություններին եւ ներդրումային ծրագրերին: Նա տեղեկացրեց, որ վերջապես սկսեց գործել լեռնամետալուրգիայի վերջին չաշխատող ձեռնարկությունը՝ Ախթալայի լեռնահարստացուցիչ կոմբինատը: 150-200 մարդ է դուրս եկել աշխատանքի, եւ եկող տարվա մարտին արտադրանքը կարտահանվի: Շվեյցարական «Ֆրանկ Մյուլլեր» ժամագործական ընկերության բարդ տեխնոլոգիական գործընթացներ կատարող հաստոցները շուտով կհասնեն Հայաստան, եւ այստեղ կսկսեն թողարկվել միջազգային շուկայում հայտնի ընկերության ձեռքի ժամացույցները: Առաջիկա 1-2 տարիներին միայն «Ֆրանկ Մյուլլերը» մի քանի հազար աշխատատեղեր կբացի Հայաստանում: «Տրանզիստոր» ընկերության Աշտարակի համալիրը 1,2 մլն դոլարով վաճառվել է «Սին կրիստալ» ընկերությանը, որը 10 մլն դոլար պետք է ներդնի: «Տրանզիստորի» Երեւանի ձեռնարկության վաճառքի գործարքն ամերիկյան ընկերությանը սպասվում է մոտ օրերս: Ֆրանսիական մի ընկերություն, որի անունը եւս չտրվեց, ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի փոխնախարարի հավաստմամբ, շուտով պայմանագիր կկնքի Հայաստանի թեթեւ արդյունաբերության մի քանի ձեռնարկությունների հետ: 2001 թ. ակնկալվում է եւս 10-12 ձեռնարկությունների գործարկում: Դա շաղկապվում է կառավարության թիվ 613 որոշման համաձայն 14 ձեռնարկությունների սեփականաշնորհման հետ, որոնցից յուրաքանչյուրի վերաբերյալ առանձին հանձնաժողով է ստեղծվել: Առանձին անդրադարձ եղավ թուրքական «Նետեքս» ընկերության եւ Գյումրու տեքստիլ-մանվածքային ֆաբրիկայի հետ համատեղ ընկերության ստեղծման ծրագրին: Այստեղ շփումները շարունակվում են, չնայած վերջերս թուրքական կողմից որոշակի սառնություն է դրսեւորվում: Աշոտ Շահնազարյանը դա պատճառաբանեց ԱՄՆ-ում Հայոց ցեղասպանության բանաձեւի արծարծման առնչությամբ Թուրքիայում ընկերության նախագահի վրա գործադրվող ճնշմամբ: Նա նաեւ նշեց, որ այլ առաջարկներ Գյումրու այս ձեռնարկության վերաբերյալ չեն եղել, որտեղ տրվեն բանկային երաշխիքներ, ներկայացվի բիզնես-պլան եւ այլն: «Ազգի» թղթակցի հարցին, թե ո՞ր ձեռնարկություններին է տրվելու Լինսի հիմնադրամի հատկացրած գումարը, փոխնախարարը պատասխանեց, որ առայժմ քննարկվում են «Գյումրատեկի», «Ալմաստի», «Դողագործի» հնարավորությունները: Եթե լինեն այս ընկերությունների արտադրանքի իրացման շուկաներ եւ նրանց տրամադրվող գումարին համարժեք ներդրումներ, ապա դրանք կաշխատեն: «Դողագործի» գործունեության եւ ընդհանրապես քիմիական համալիրի վերաբերյալ համագործակցության իրական հնարավորություններ կան Չինաստանի հետ: Մեր մյուս հարցն առնչվում էր «Հայրուկի» ընկերությունում տիրող վիճակին, որտեղ արտասահմանյան գործընկերը փաստորեն չի կատարում իր ներդրումային պարտավորությունները: Ի պատասխան արդյունաբերության եւ առեւտրի փոխնախարարը հայտնեց, որ դրանք հունվարից վերսկսելու հավաստիացումն ինքն արդեն ստացել է նամակով:

Անդրադառնալով ՀՀ նախագահի հեռուստաելույթում մատնանշված 40-45 հազար աշխատատեղի բացման հնարավորությանը 2001 թ., Աշոտ Շահնազարյանը նշեց, որ դրանցից 15-20 հազարի ստեղծումն արդյունաբերության ոլորտում իրական է: Հանդիպման վերջում նա նաեւ այն կարծիքը հայտնեց, որ չնայած արդյունաբերության ոլորտում առկա դրական տեղաշարժերին, չի կարելի ասել, թե այստեղ արդեն ամեն ինչ լավ է: Բնակչության զգալի մասի սոցիալական ծանր վիճակը, թերեւս, դրա վառ ապացույցն է:

Կառավարության էջ ինտերնետում

ՀՀ կառավարության համակարգում տնտեսական բարեփոխումների վերլուծական-տեղեկատվական կենտրոնի ստեղծման նպատակը կառավարության աշխատանքների թափանցիկությունը եւ հասարակության հետ կապն ապահովելն էր: Այն գործում է կառավարության եւ Համաշխարհային բանկի միջեւ կնքված SATAC-II վարկային ծրագրի շրջանակներում: Բնական է, որ գլոբալացման եւ ինֆորմացիայի արագընթաց տարածման ներկայիս պայմաններում կենտրոնը չէր կարող լիարժեք գործունեություն իրականացնել առանց ինտերնետ ցանցին հաղորդակցվելու, ինչը երեկ իրականություն դարձավ: Կենտրոնի եւ միջազգային ելքի «Արմինկո» ընկերության աշխատակիցների ջանքերով բացվեցին կառավարության ինտերնետ հանգույցի հայերեն եւ անգլերեն տարբերակները, շուտով պատրաստ կլինի նաեւ ռուսերեն տարբերակը: Հանգույցի ստեղծման անհրաժեշտությանը մոտ 2 ամիս առաջ անդրադարձել էր նաեւ վարչապետը: Կառավարության էջն ինտերնետում կազմված է երեք բաժիններից եւ ենթաբաժիններից՝ «Պաշտոնական լրատվություն», «Բարեփոխումների կետրոն», «Հարցեր կառավարությանը», «Հարցումներ», «Վերլուծություններ եւ հրապարակումներ» եւ այլն: Ըստ կենտրոնի գործադիր տնօրեն Ալբերտ Ղալթախչյանի, կառավարության ինտերնետային հանգույցը հնարավորինս արագ եւ թարմ տեղեկություններ կտա կառավարությունում կատարվող իրադարձությունների մասին, իսկ բաժիններն անընդհատ կնորացվեն:

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Եվրախորհուրդ ենք գնում պարտավորությունների ծանր բեռով

1996 թ. մարտից Եվրախորհրդի հատուկ հրավիրյալի կարգավիճակ ստացած Հայաստանը դարձավ եվրոպական այս կազմակերպության լիիրավ անդամ: Ի՞նչ է տալու մեզ Եվրախորհուրդը (ԵԽ). Իշխանություններն ու քաղաքական ուժերը տարբեր ընկալումներ ունեն հարցի շուրջ, ժողովուրդը, որ կարծես կապ չունի իշխանությունների ու քաղաքական ուժերի հետ, ավելի ճիշտ, այդ կապը դրսեւորվում է նախագահական, խորհրդարանական եւ այլ ընտրությունների ժամանակ, բավական անտարբեր է:

ԵԽ-ին անդամակցում են ժողովրդավարական պետությունները, սիրում են կրկնել եվրոպացի չինովնիկները: Մեր արեւմտյան հարեւան Թուրքիան, լինելով ԵԽ անդամ, արյան մեջ խեղդեց քրդերի ազատագրական պայքարը: Այսօր Թուրքիան ձգտում է դառնալ Եվրամիության (ԵՄ) անդամ, սակայն առայժմ անարդյունք: Հավանաբար կատարելապես չի խեղդել քրդերի պայքարը: Մեր հյուսիսային հարեւան Վրաստանը, որտեղ ժողովրդավարությունը բառ է, վերացական գոյական, իսկ իշխանություններն ու ժողովուրդը շնչում են խորհրդային թթվածին, ԵԽ-ի անդամ դարձավ 1999-ի հունվարին: Դատելով եվրոպացի չինովնիկների վերջին հայտարարությունների ոգուց, կարելի է պնդել, որ մեր արեւելյան հարեւան Ադրբեջանն էլ է ժողովրդավարական պետություն: Կաշառակերությունը ծաղկում է, ինչպես Վրաստանում եւ Հայաստանում, հանրահավաքներն ու երթերը վերջանում են ծեծկռտուքով, զանգվածային բռնություններով, ձերբակալություններով, ընտրություններն անցնում են ԵԱՀԿ-ի չափանիշներով: Խորհրդարանական վերջին ընտրություններում, ճիշտ է, իշխանությունները փոքր-ինչ համը հանեցին: Սա, անշուշտ, անկարեւոր է. եթե Հայաստանին ընդունում են ԵԽ, Ադրբեջանին էլ պետք է ընդունեն:

Ինչեւէ: Ի՞նչ առավելություններ կտա ԵԽ-ին Հայաստանի անդամակցությունը: Ընդհանրապես սխալ է խոսել առավելությունների մասին: ԵԽ-ն մեզ կտա հնարավորություններ տարբեր ասպարեզներում: Մենք հնարավորություն կունենանք ամրապնդել ժողովրդավարական մեխանիզմները, կառուցել քաղաքացիական հասարակարգ, մեր ձայնը կունենանք ԵԽ-ում, օտարերկրյա ներդրումների համար հնարավորությունները կավելանան, վերջ ի վերջո մենք՝ հասարակ մահկանացուներս, հնարավորություն կունենանք պաշտպանվել իշխանությունների ոտնձգություններից, դիմել Ստրասբուրգի եվրոպական դատարան, բողոքարկել անարդարացի դատական վճիռները եւ այլն: Մի խոսքով՝ մենք դառնում ենք եվրոպական ընտանիքի անդամ, որ շատ լավ է:

Ակնկալիքները, թե Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ԵԽ-ին անդամակցելով խուսափում ենք Լեռնային Ղարաբաղում զինված հակամարտության հնարավոր վերսկսումից, իրատեսական չեն: Հիշենք, որ ԵԽ-ն չունի զսպիչ, իրական ուժ եւ կարող է միայն անդամ պետություններին խորհուրդներ տալ տնտեսական, սոցիալական, իրավական, մշակութային, գիտական, այլ բնագավառներում: Այսպես է գրված ԵԽ կանոնադրության մեջ, եւ իրադարձությունները այլ բան չեն հուշում: ԵԽ անդամ Թուրքիան բռնակցեց ԵԽ-ի մեկ այլ անդամ Կիպրոսի տարածքի մեկ երրորդը, պարբերաբար պատերազմով սպառնում է իր հարեւան ԵԽ անդամ եւ ոչ անդամ երկրներին: Այսինքն ԵԽ-ում կիրառվում են երկակի, եռակի ստանդարտներ, հաճախ ցուցաբերում իսկական չինովնիկի խառնված ջուր են ծեծում: Երբեմն նաեւ գլուխ են ծեծում, ինչպես ՌԴ Պետդումայի պատգամավոր Հաջի Մախաչը ծեծեց ԵԽ խորհրդարանական վեհաժողովում հայտնված Մասխադովի էմիսար Թութակովի գլուխը:

ԵԽ-ին անդամակցող երկրների առաջ դրվում է պարտավորությունների շարան, որոնք կարող են կամ չեն կարող համընկնել տվյալ երկրի շահերին, ազգային սովորություններին, հավատալիքներին: Որպեսզի հասկանանք, թե ինչ պարտավորություններ ունի Հայաստանը Եվրախորհրդի առաջ, թերթենք «Եվրամիություն-Հայաստան» խորհրդարանական համագործակցության հանձնաժողովի 2-րդ նիստի (կայացած է 2000 թ. սեպտեմբերի 13-14-ին, Երեւանում) հայտարարություններն ու խորհուրդները:

Հայկական մամուլը թերեւս լավ չի զանազանում անկարեւորն ու կարեւորը: Այսպես, թերթերն անդրադարձան, թե ինչպես է «Եվրամիություն-Հայաստան» վերոնշյալ նիստի ավարտին ՀՀ ԱԺ արտաքին հարաբերությունների մշտական հանձնաժողովի նախագահ Հովհաննես Հովհաննիսյանը փորձել Ուրսուլա Շլայխերին իր կողմից նվիրել ոսկե մատանի, ականջօղեր, այլ թանկարժեք զարդեր, ինչը պարզապես ապշեցրել էր եվրոպացի տիկնոջը: Ուրսուլա Շլայխերը, իհարկե, չի ընդունել ոսկեղենը: Մինչդեռ, ինչպես նկատել էր «Գոլոս Արմենիին», պրն Հովհաննիսյանը հայտարարել էր այն, ինչ նախկինում բարձրաձայն չէր ասել ՀՀ եւ ոչ մի պետական պաշտոնյա, ընդ որում նախագահ Քոչարյանի Մոսկվա սպասվելիք պաշտոնական այցից անմիջապես առաջ. «Հայաստանի արտաքին քաղաքականությունն ունի ընդգծված արեւմտամետ ուղղվածություն, եւ դա է մեր հանրապետության տնտեսական զարգացման միակ խթանը»:

Ի դեպ, «Եվրամիություն-Հայաստան» խորհրդարանական համագործակցության հանձնաժողովի հայտարարությունների եւ խորհուրդների երկրորդ կետում գրված է. «Խորհրդարանական համագործակցության հանձնաժողովն ընդգծում է հայ ժողովրդի եվրոպական հակվածությունը, որը Եվրոպայի մյուս ժողովուրդների հետ կիսում է նույն արժեքները, դրանցից բխող իրավունքները եւ պարտավորությունները»:

Անդրադառնանք պարտավորություններից մի քանիսին: Կետ 9-րդ. «Խորհրդարանական համագործակցության հանձնաժողովն ակնկալում է ՀՀ կառավարությունից հարգել Մեծամորի ատոմակայանը փակելու իր պատրաստակամությունը»: Կետ 15-րդ. «Հանձնաժողովն ընդգծում է կրոնի (դավանանքի) եւ խղճի ազատության հիմնարար սկզբունքին հավատարիմ մնալու կարեւորությունը եւ կոչ անում, որպեսզի ՀՀ իշխանություններն առանց խտրականության բոլոր եկեղեցիների կամ կրոնական համայնքների համար ապահովեն իրենց կրոնը դավանելու հնարավորությունները»: Կետ 16-րդ. «Հանձնաժողովը ճանաչում է զինվորական ծառայությունից խղճի ազատության հիմնավորմամբ հրաժարվելու՝ զինծառայության փոխարեն այլընտրանքային քաղաքացիական ծառայության իրավունքը եւ կոչ է անում ՀՀ կառավարությանը, իր միջազգային պարտավորությունների համաձայն, անհրաժեշտ փոփոխություններ մտցնել գործող օրենսդրության մեջ, որը թույլ կտա նաեւ ներում շնորհել ներկայումս բանտերում գտնվող զինծառայությունից գիտակցաբար խուսափողներին»:

Եվրոպացիները եւս երկու խորհուրդ են տվել, որոնք բարեբախտաբար դուրս են թողնվել փաստաթղթից: Առայժմ: Ահա դրանց բովանդակությունը.

1. Հանձնաժողովը խորհուրդ է տալիս ՀՀ տարածքից դուրս բերել ռուսական զորքերը, այդ թվում՝ սահմանապահ:

2. Հանձնաժողովը խորհուրդ է տալիս ՀՀ-ին հրաժարվել Ռուսաստանի հետ հետագա քաղաքական համագործակցությունից:

Հայաստանի խորհրդարանականները հասկացել են, որ 1997 թ. օգոստոսին ՀՀ-ի եւ ՌԴ-ի միջեւ կնքվել է մեծ համաձայնագիր, ՀՀ արտաքին քաղաքականության առաջնահերթություններում ՌԴ-ն առաջնային է, ՀՀ-ն եւ ՌԴ-ն ռազմավարական դաշնակիցներ են եւ վերջապես ՌԴ-ի հետ համագործակցությունը բխում է ՀՀ շահերից:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Անհատի կրթության եւ ձեւավորման այլընտրանքային եղանակ

Առողջ հասարակություն ձեւավորելու համար յուրաքանչյուր անհատի դերի կարեւորության հարցն անմիջականորեն առնչվում է կրթական համակարգին: Մեր կրթական համակարգի անբավարար վիճակը բնականաբար «պարտադրում» է փոփոխություններ: Այս ճանապարհին կրթական նոր ծրագրերի, մեթոդների որոնումները եւ ընդհանրապես մանկավարժության նկատմամբ նոր մոտեցումներն անխուսափելի են դառնում: Նախկին խորհրդային կրթական համակարգի առավելություններն ու թերությունները չմոռանալով՝ փորձենք անդրադառնալ այն նոր մոտեցումներին, որ առաջանում են կրթական տարբեր հաստատություններում, որոնք աշխատում են ազգային մանկավարժության ավանդները (Լ. Շանթի, Ղ. Աղայանի, Կոմիտասի) հարստացնել եվրոպական մանկավարժության առաջադեմ փորձով: Նման որոնումներն առողջ եւ լիարժեք զարգացած անհատի ձեւավորման խնդիր ունեն: Թե որքանով են հաջողում, այլ հարց է: Մեր թերթի էջերում այսուհետ կներկայացնենք զրույցների, հոդվածների շարք մեզանում թեեւ նոր, սակայն աշխարհում վաղուց ընդունելի եւ կիրառելի մեթոդների մասին: Աշխատելով փոխել մեր ըմբռնումներում արմատացած կարծրատիպերը՝ փորձենք հասկանալ, գնահատել, ինչու չէ, նաեւ յուրացնել մեզ տակավին անծանոթ ուղղությունների առաջադիմականն ու դրականը:

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարի այս տարվա օգոստոսի 28-ի հրամանով Երեւանի թիվ 30 դպրոցի 1-10-րդ մեկական դասարաններում արտոնվել է ուսուցումն իրականացնել վալդորֆյան մեթոդով իբրեւ գիտափորձ երեք տարի ժամկետով, պահպանելով պետական չափորոշիչի պահանջներն ըստ հանրակրթական դպրոցի կառուցվածքի: Այս դասարանները (թվով 215 աշակերտ), որտեղ կրթական գործընթացը կատարվում է վալդորֆյան մանկավարժության մեթոդով, ՀՀ-ում միակն են: Վալդորֆյան մանկավարժության հիմնադիր (առաջին դպրոցը ստեղծվեց Շտուտգարդում, 1919 թ.), գերմանացի փիլիսոփա Ռուդոլֆ Շտայները մանկավարժության մեջ կարեւորում է հատկապես երեխայի գիտելիքի ձեռքբերման ճանապարհը: Այս հարցերի շուրջ է մեր զրույցը թիվ 30 դպրոցում ուսուցումը վալդորֆյան մանկավարժության մեթոդով կազմակերպողներից եւ Հայաստանում նրա հիմնադիրներից մեկի՝ Արա Աբրայանի հետ:

– 20-րդ դարի առաջին քառորդում ստեղծված մանկավարժությունը բնութագրվել է իբրեւ երեխայակենտրոն: Այսպիսի ուղղություններից կառանձնացնեի Եվրոպայում բացի վալդորֆյան դպրոցից, Մոնտեսորիի, Ֆրենեի դպրոցները, իսկ Արեւելքում՝ Ռաբինդրանաթ Թագորի գաղափարախոսության վրա հիմնված մանկավարժությունը: Այս ուղղությունները հիմնվելով տարբեր փիլիսոփայական եւ հոգեբանական սկզբունքների վրա՝ ունեն մեկ կարեւոր ընդհանրություն՝ դպրոցի նպատակը երեխայի առողջ եւ ներդաշնակ զարգացումն է, գիտելիք հաղորդելը՝ այդ նպատակին հասնելու միջոցներից մեկը: Այսինքն՝ դպրոցի աշխատանքները գնահատվում են ոչ թե ֆորմալ չափանիշներով (քանի գերազանցիկ, բուհ ընդունվող եւ այլն), այլ թե որքանով է աշակերտը ձեւավորվել իբրեւ անհատ: Սա, իհարկե, չի նշանակում, թե գիտելիքի առումով այս դպրոցները զիջում են մյուսներին:

– Իսկ ո՞րն է ձեւավորված անհատի չափանիշը:

– Չկա բացարձակ չափանիշ: Դպրոցը գործ ունի մարդու հետ, ցանկացած մարդ զարգացող էակ է, ոչ կարծր երեւույթ, առավել եւս երեխան, որն անընդհատ փոխվում է: Մարդու հետ հարաբերվելիս մեխանիկական չափանիշները դուրս են մղվում: Երեխայի զարգացման ամբողջությունը, հոգեկան եւ ֆիզիկական առողջությունը միակ չափանիշն է՝ գնահատելու այս կամ այն կրթական համակարգի աշխատանքի արդյունավետությունը: Ի վերջո, յուրաքանչյուր երեխայի անհատական առանձնահատկությունների լիարժեք դրսեւորումների հնարավորությունը գնահատանքի չափանիշ է նաեւ: Հաջորդ կարեւոր հարցն է՝ ցանկացած գիտելիք բխեցնել փորձից:

– Տառաճանաչությո՞ւնն էլ:

– Այո՛: Նույնիսկ տառաճանաչությունը կարելի է բխեցնել ներքին փորձից: Առասպելի միջից կարելի է դուրս բերել տառի կերպարը: Փորձը պետք է նախորդի տեսությանը: Հարցը ծագել է մարդկության ընդհանուր փորձից: «Փիլիսոփայությունը սկսում է զարմանքից», ասում է Արիստոտելը: Ճանաչողությունը սկսում է զարմանքից: Երբ մեր անմիջական ընկալումները խտացվում են ինչ-որ տեղ եւ ուշադրություն գրավում, դառնում են զարմանք, որը պատասխան է փնտրում:

Այս դպրոցում կիրառվող մեթոդի հիմնական էությունը կարելի է արտահայտել սկզբունքորեն իրար հաջորդող երեք հետեւյալ փուլերով. նախ՝ անմիջական ընկալումը, ապա՝ անձնական վերապրումը եւ ի վերջո՝ ըմբռնումը (ընկալել, վերապրել, հասկանալ): Հակառակ պարագայում մենք երեխային պարտադրում ենք ընդունել չվերապրած գիտելիք, ինչը նշանակում է ներշնչել՝ շրջանցելով երեխայի մեջ բնականորեն ծագող հարցը, որով էլ զրկում ենք նրան ճանաչողության ինքնուրույն գնալու հնարավորությունից, նրա սեփական փորձը փոխարինում ենք ուրիշների փորձից արված հետեւություններով: Մենք տալիս ենք պատասխան առանց հարցի: Հոլանդացի հոգեբան, սոցիոլոգ եւ մանկավարժ Բերնարդ Լիվեխուդն ասում էր. «Աղանդավորն այն մարդն է, որ միշտ ունի պատասխաններ հարցերին, որ իրեն ոչ ոք չի տվել»:

Երբ երեխան ընդունակ է չվերապրած տեսություն ընկալել, ապա ավելի հավանական չէ, որ որեւէ երեւույթով հետաքրքրվելիս՝ ընկալումը լինի ավելի խորը, եւ արդյունքում ստացած գիտելիքը չի մնա լոկ գիտելիք, այլ կդառնա ընդունակություն: Ճանաչողությունը եւ զարգացումը համընթաց երեւույթներ են: Առաջարկելով այլընտրանքային դպրոցի մեր տարբերակը՝ բնավ չենք հավակնում բացարձակացնելու: Հասարակության մեջ կրթության այս մոդելը ընդունող որոշակի խմբի առկայությամբ այս տիպի դպրոցի գոյությունը միանգամայն ընդունելի է: Եվ ընդհանրապես ցանկացած կրթական համակարգ երբ բացարձակացվում է, սկսում է հակասել իրեն: Լավագույնը կլիներ այն, որ յուրաքանչյուր դպրոց ունենար իր անկրկնելի պատկերը: Գիտելիքի պետական չափորոշիչը, որ դրվում է տարրական, միջին եւ բարձր դասարանների աշակերտների առաջ, սկզբունքորեն մեկն է: Պետական իրավական դաշտում գտնվող դպրոցը պիտի բավարարի գիտելիքի պետական չափորոշիչը: Գիտելիքին հասնելու հայյուրավոր մոտեցումներ կարող են կիրառվել, որոնցից ոչ մեկը գուցե չհավակնի լավագույնին, սակայն կարող է լինել ցանկալի՝ որոշակի թվով ընտանիքների համար:

– Կարելի՞ է կոնկրետ օրինակով որեւէ երեւույթի ուսուցման ընթացք նկարագրել:

– Վերցնենք բնագիտական որեւէ երեւույթ, ասենք, գունային սպեկտրը (որը բնության մեջ ներկայանում է որպես ծիածան): Առաջին քայլը փորձն է. այն առանձնացնում է երեւույթն իր բնական համատեքստից՝ երեխային տալով երեւույթն իր թանձրությամբ եւ մաքրությամբ ընկալելու հնարավորություն: Երեւույթն իբրեւ արտաքին աշխարհի փաստ ընկալելիս առաջանում է անձնական վերապրում: Այն արտաքին (օբյեկտիվ) աշխարհից տեղափոխվում է ներքին՝ սուբյեկտիվ աշխարհ: Ճշմարտությունը դուրս է զուտ օբյեկտիվ կամ սուբյեկտիվ իրականություն լինելուց եւ ի հայտ է գալիս այս երկու հասկացությունների կամրջումից, այսինքն՝ ճշմարտությունը չի կարող հանդես գալ առանց ճանաչողի:

Առաջին քայլով երեխան նկարագրում է երեւույթի արտաքին կողմը, երկրորդ քայլով վերապրում է, որը գրեթե միշտ ուղեկցվում է գեղարվեստական վերարտադրությամբ (ասենք նկարելով): Այդ ընթացքում երեւույթի արտաքին ընկալումը զուգակցվում է նրա ներքին, զգացմունքային աշխարհի դրսեւորումների հետ (հիացմունք, հաճույք): Երրորդ փուլով (որն, ի դեպ, կատարվում է առնվազն մեկօրյա ընդմիջումից հետո) ուսուցիչը փորձում է երեխաներից ստանալ բացատրություններ տվյալ երեւույթի մասին: Այս համատեղ աշխատանքում բացահայտվում է երեւույթի էությունը, նրա ներքում ընկած օրենքը: Նույն մոտեցումները կիրառվում են ցանկացած առարկայի ուսուցման ընթացքում՝ հաշվի առնելով նրա առանձնահատկությունները:

– Ուսուցման այս մեթոդը խիստ անհատական մոտեցումներ է պահանջում, որի պարագայում ուսուցչի անձի խնդիրը կարեւորվում է:

– Անշուշտ: Այս մոտեցումներին է առնչվում ժամանակակից մանկավարժության մեջ ամենից կարեւոր այն միտումը, որ ուսուցիչը սովորեցնողից պիտի դառնա դրդող: Այսինքն՝ որոշ առումով այնքան էլ կարեւոր չէ ուսուցչի նեղ մասնագիտացումը, այլ՝ թե ով է նա: Նույն բանն ասող տարբեր մարդկանցից ընդունվում է մեկի խոսքը: Ինչո՞ւ: Կարեւոր է, թե ինչպես է նա ասում, եւ ինչպիսի անհատականություն է նա, ունի՞ այն իդեալներն ու արժեքները, որոնք ուզում է արթնացնել իր աշակերտի մեջ՝ հնարավորինս հաղթահարելով իր մարդկային թուլությունները:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Եթե ներում է... մեղսակից է դառնում

Իսկական արժեքներ գնահատող ամերիկացիները շարունակում են վրդովմունքով անդրադառնալ Միացյալ Նահանգների Կոնգրեսում Հայկական ցեղասպանության բանաձեւի մերժմանը: Ճանաչված անկախ սյունակագիր Պոլ Գրինբերգն այս անգամ «Սոված հայերը» խորագրով շանդալից հոդված է ստորագրել «Վաշինգտոն թայմս» թերթի նոյեմբերի 5-ի համարում, որը ներկայացնում ենք թարգմանաբար:

Այժմ մենք գիտենք, թե Բիլ Քլինթոնն ինչով է զբաղվում, երբ չի մասնակցում Հոլոքոստի թանգարանների հանդիսավոր բացման արարողություններին: Նա հենց վերջերս Կոնգրեսին հանձնարարեց փակել բերանները եւ չքննարկել հայերի կոտորածները, որոնք 20-րդ դարի պատմության ցեղասպանության ընդհանուր կաղապարի օրինակը հանդիսացան: Հիշատակի սովորական բանաձեւը, համարյա աննկատ, կոնգրեսական գործընթացի իր ճանապարհն էր հարթում, երբ նախագահը նամակ ուղարկեց խոսնակ Դենիս Հասթերթին, որ հրաժարվի այդ ամենից: Նման մի որոշում, ասաց նախագահը, կարող է նեղացնել մեր թուրք դաշնակիցներին:

Թուրքական կառավարությունը դեռեւս պաշտոնապես շարունակում է պնդել, որ հայերը կազմակերպված կոտորածների զոհ չեն գնացել 1915-18 թվերին:

Նրանք պարզապես մեկ օրից մյուսը միլիոններով անհետացան: Պատերազմի ժամանակ դժբախտ պատահարների մի ամբողջ շարքի հանդիպեցին: Կամ, ասենք, մի օր որոշեցին բոլորով արձակուրդի գնալ Սիրիայի անապատները: Իսկ գուցե զոհ դարձան մի շարք տարերային խռովությունների՞, որոնց հետ իշխանությունները ոչ մի կապ չունեին: Կամ վերահաստատվեցին Արեւելքո՞ւմ:

Կարճ ասած, երբ միակ ճշմարտությունից պետք է խուսափել, ստերի շարանը ինչքան ուզեք կարելի է երկարացնել:

Ներկայացուցիչների պալատի խոսնակին ուղղված նախագահի երկիմաստ «քաղաքական» նամակի էությունը չափազանց պարզունակ է: Նա հասկացնում է, որ Միացյալ Նահանգներն առանց այն էլ բավականաչափ խնդիրներ ունի Մերձավոր Արեւելքում, ինչո՞ւ, ուրեմն, նորից փորփրել այս ամենը: Թուրքիայում մեր անձնական շահերը կարող են վնասվել: Մի խոսքով, ինչպես ժամանակին Ռինգ Լարդները է գրել. «Փորձելով բացատրել, նա հրամայեց «սսկվիր»:

Ի վերջո, ո՞վ է այսօր խոսում հայերին բնաջնջելու մասին: Սպիտակ տան պահանջն արդարացի էր լոկ իրապաշտական քաղաքականության եւ միայն այդ տեսանկյունից: Գլոբալ քաղաքականության եւ բացարձակ ճշմարտության երկընտրանքի առաջ գտնվելով, մի՞թե զարմանալի է, որ Ուիլյամ Ջեֆերսոն Քլինթոնն ընտրեց քաղաքականությունը: Հենրի Քիսինջերն անկասկած կհավաներ նրան:

Ինչ վերաբերում է խոսնակ Հասթերթին, նա պարզապես զգաստ կանգնեց եւ պատիվ տվեց: Ընդհանուր հրամանատարից հրահանգն ստանալուց հետո նա անմիջապես... քննեց գործը: Չէ՞ որ հրամանը հրաման է: Խոսնակը նույնիսկ ավելին արեց, քան պահանջվում էր: Նա մեզ բոլորիս ասաց սկսվեք, հայտարարելով, որ «ամեն մի հայրենասեր ամերիկացի պարտավոր է կատարել նախագահի պահանջը»:

Հայրենասիրություն բառի Դենիս Հասթերթի տված սահմանումը նոր է եւ հետաքրքիր առնվազն մեզ ամերիկացիներիս համար: Մի ժամանակ ամերիկացի լինելու էությունը բացճակատ կանգնելն էր եւ մարդկանց աչքերին նայելով ասելը այն, ինչ մտածում էինք, առանց մտահոգվելու մեր բերանների դիրքի մասին:

Այժմ, Հասթերթի դոկտրինայի համաձայն, հայրենասերները լուռ են մնում անարդարության դեմ-հանդիման, լուռ են մնում պատմության եւ ճշմարտության դիմակայելիս: Հուսանք, որ ամերիկացիների իրավունքները երբեք կախված չեն լինի Դենիս Հասթերթի հասկացած հայրենասիրությունից: Թե չէ նա կարող է դարձյալ մեզ խորհուրդ տալ փակել բերաններս եւ ծլկել:

Բայց միշտ չէ, որ այսպես է եղել: Այդպես չէր հատկապես 1915-18 թվերին, երբ մի ամբողջ ժողովրդի տեղահանությունն ու ոչնչացումը կարող էին դեռ ցնցել ամերիկացիներին: («500 հազար հայեր կոտորվել են: Վաշինգտոնին խնդրել են դադարեցնել թուրքերի եւ քրդերի կողմից քրիստոնյաների ջարդը», «Նյու Յորք թայմս», սեպտեմբերի 24, 1915 թ.):

Ամերիկացի միսիոներները նույնպես լուռ չմնացին այդ ժամանակ: Նրանք պահանջեցին պետքարտուղարությունից անմիջապես միջամտել: Այդ ժամանակ ուրիշ էր պետքարտուղարությունը, եւ միջամտեց: Ոչ ոք չի շփոթի այդ ժամանակվա պետքարտուղարին մեր ժամանակների Ուոռեն Քրիստոֆերի կամ Մադլեն Օլբրայթի հետ: Նրա անունը Ուիլյամ Ջենինգզ Բրայան էր, եւ նա ոչ միայն համոզմունքների տեր մի անձնավորություն էր, այլեւ այդ համոզմունքները արտահայտել գիտեր: Որպես «մարդկային խնդիր» նա բարձրաձայն բողոքեց կոտորածների դեմ:

Թուրքիայում Ամերիկայի դեսպան Հենրի Մորգենթաուն արեց իր կարելին՝ հանրության սեփականությունը դարձնելու դարի այդ առաջին ցեղասպանությունը, որին դեռ համապատասխան սահմանում չէր էլ գտնվել: Նա ջանք չխնայեց, որ աշխարհն իմանա հայերի թշվառ վիճակի մասին: Բերենք նրա հոդվածներից սոսկ մեկ օրինակ. «Ավելի քան երկու միլիոն մարդ տեղահանվեց: Կարգն ամենուրեք համարյա նույնն էր. հայերին, տղամարդկանց, կանանց, երեխաներին հավաքում էին շուկայում, ապա ամրակազմ տղամարդկանց քշում էին, սպանում կրակելով կամ մահակներով սառնասրտորեն ծեծելով: Թաղման կարիքն անգամ չէր զգացվում: Մնացածներին՝ կանանց, երեխաներին հաճախակի ծեծի ու թալանի ենթարկելով, քշում էին առանց ուտելիքի, առանց ջրի ու ապաստանի Հալեպի անապատները, դեպի մահ»:

Դեսպան Մորգենթաուի եզրակացությունը հետեւյալն էր. «Եթե Ամերիկան երբեւէ ներելու է նման հանցանքները, ապա նա էլ է մեղսակից դառնալու կատարված ոճրին»:

Թեոդոր Ռուզվելտը նույն տեսակետն է արտահայտել, պահանջելով Թուրքիայի դեմ պատերազմ հայտարարել կոտորածների առիթով:

Նույնիսկ այսօր որոշ ամերիկացիներ կարող են հիշել «սոված հայեր» արտահայտությունը, երբ փոքր էին եւ հրաժարվում էին ուտելուց: Այդ արտահայտությունը մնացել է մեր լեզվում, չնայած դրա ետեւում գտնվող պատմությունը մոռացվել է:

Սովորական գիտակներն ու մեկնաբաններն այնքան էին մխրճվել հարցի քաղաքական կողմի մեջ, որ չքննարկեցին անգամ դրա ճշմարտացիությունը: Ահա թե ինչպես է քաղաքականությունը դառնում մակերեսային, տեղի տալով հարցի տեխնիկական կողմին ավելի, քան նրա էությանը:

Տարիների ընթացքում հայկական կոտորածները մոռացության տրվեցին, սակայն որոշ քաղաքագետներ, այնուամենայնիվ, հիշեցին եւ ուրույն եզրակացությունների հանգեցին: Հասկանալի է Ադոլֆ Հիտլերի զրույցներից հետեւյալ հատվածը, որ նրա նվիրյալներից ոմանք պարտաճանաչորեն գրանցել են. «Բոլորովին անտարբեր եմ այն ամենին, ինչ Արեւմտյան Եվրոպայի մի թույլ պետություն ասելու է իմ մասին: Հրամանն արձակել եմ (եւ ով համարձակվի քննադատական թեկուզ մի բառ արտասանել, գնդակահարվելու է), որ մեր պատերազմի նպատակը որոշակի սահմանների հասնելը չէ, այլ մեր թշնամու ֆիզիկական ոչնչացումը: Համապատասխանաբար ես պատրաստ վիճակում եմ պահում իմ մահապարտներին, առայժմ միայն Արեւելքում, որոնց հրամայել եմ անխնա եւ առանց կարեկցանքի մահվան դուռն ուղարկել բոլոր տղամարդկանց, կանանց եւ երեխաներին: Միայն այդպիսով մենք ձեռք կբերենք այն տարածքը, որի պահանջը ունենք: Ո՞վ է, ի վերջո, հիշում այսօր հայերի բնաջնջումը»:

Չեռնոբիլի ատոմակայանը կփակվի դեկտեմբերի 15-ին

Եվրահանձնաժողովի նախագահ Պրոդին դեմ է նոր գազամուղին

Չեռնոբիլի ատոմակայանը, որի անունը կապված է քաղաքացիական ոլորտի խոշորագույն միջուկային աղետի հետ, կփակվի դեկտեմբերի 15-ին, ինչպես նախատեսված էր: Դա նոյեմբերի 9-ին Կիեւում հաստատեց Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչման՝ Եվրահանձնաժողովի նախագահ Ռոմանո Պրոդիի հետ հանդիպման ժամանակ: Խոսքը ԱԷԿ-ի 3-րդ ռեակտորի մասին է, որի վթարը 1986 թ. ապրիլի 26-ին թունավորեց Եվրոպայի 3/4-ը եւ մի քանի տասնյակ տարով ամայացրեց Ուկրաինայի ու Բելառուսի զգալի տարածքներ: Ատոմակայանի երկրորդ ռեակտորն անջատվել էր 1991 թ. հրդեհից հետո, իսկ առաջինը՝ 1996 թ.:

Ուկրաինայի «էներգոատոմի» տնօրեն Օլեքսանդր Բիլիչենկոն նոյեմբերի 1-ին առաջարկել էր 3-րդ ռեակտորի փակումը հետաձգել մինչեւ ջեռուցման տարեշրջանի վերջը (2001 թ. ապրիլ), քանի որ Արեւմուտքն ուշացնում է փակման դիմաց նախատեսված ֆինանսական օգնության հատկացումը: 1995 թ. Օտտավայում «Մեծ յոթնյակի» պետությունները Չեռնոբիլի ԱԷԿ-ի փակման դիմաց Ուկրաինային խոստացել էին 2,3 միլիարդ դոլար, որով պետք է 2 նոր ռեակտոր կառուցվի երկրի արեւմուտքում՝ Ռովնոյի եւ Խմելնիցկու մարզերում: «Ֆիգարո» թերթի տվյալներով, այդ գումարի մեջ Եվրահանձնաժողովի բաժինը 600 միլիոն է, Եվրաբանկինը՝ 200 միլիոն, իսկ մեծ մասը վճարելու է ԱՄՆ-ը: Եվ ահա Բիլիչենկոյի առաջարկից մի քանի օր անց նախագահ Կուչման հանգստացրեց Ռոմանո Պրոդիին, հավաստիացնելով, թե ատոմակայանը կփակվի նախատեսված օրը՝ անկախ ամեն ինչից:

Ի դեպ, հենց Կուչմա-Պրոդի հանդիպման օրը Եվրամիությունը հայտարարեց, որ 25 միլիոն եվրո փոխառություն է տալիս Ուկրաինային: Ինքը՝ Պրոդին, խորին գոհունակությամբ ընդունեց Կուչմայի խոսքերը, նշելով, որ երկրի էլեկտրաէներգիայի 5 տոկոսը տվող Չեռնոբիլի ԱԷԿ-ի փակումը «Մեծ զոհողություն է Ուկրաինայի համար»:

Ավելի վաղ Կիեւը 150 միլիոն դոլար օգնություն էր պահանջել Չեռնոբիլի փակման դեպքում ջերմային էլեկտրակայանները գազով ու մազութով ապահովելու համար: «Լիբերասիոն» թերթը գրում է, որ Արեւմուտքն իրոք ուշացնում է խոստացված օգնությունը: Վերակառուցման ու զարգացման եվրոպական բանկը միայն դեկտեմբերին է որոշելու հատկացումների հարցը: Գերմանիան նույնպես ձգձգում է գումարների հատկացումը:

Կուչմա-Պրոդի հանդիպման ժամանակ քննարկվեց նաեւ Ուկրաինայի գազամուղների արդիականացման հարցը, որոնցով ռուսական գազը հասնում է Արեւմտյան Եվրոպա: Պրոդին հիշեցրեց, որ հոկտեմբերի 30-31-ը Փարիզում Եվրամիության ղեկավարները ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հետ որոշել են խորացնել էներգետիկ գործընկերությունը: Խոսվել է Բելառուս-Լեհաստան-Սլովակիա-Արեւմտյան Եվրոպա նոր գազամուղի կառուցման մասին: Գազամուղը շրջանցելու է Ուկրաինան, որը տարիներ շարունակ յուրացրել է արտահանվող ռուսական գազի զգալի մասը: Բիլիչենկոյի հայտարարությունից հետո մոսկովյան «Սեգոդնյա» թերթը գրեց, որ Ռուսաստանի «գազային գոհին» Ուկրաինան պատասխանում է «միջուկային» առաջարկով, ճնշում է գործադրում Արեւմուտքի վրա, որպեսզի շրջանցիկ գազամուղի կառուցման ծրագիրը խափանվի: Եվ իրոք, Ռոմանո Պրոդին Կիեւում դեմ արտահայտվեց նոր գազամուղի կառուցմանը, ասելով, թե «եղածի մեջ ներդնելը միշտ ավելի էժան է, քան նորը կառուցելը»:

Պ. Բ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Իսլամական համաժողովը կքննի Լեռնային Ղարաբաղի հարցը

Վաղը եւ հաջորդ երկու օրերին (12–14-ը) Կատարի մայրաքաղաք Դոհայում տեղի կունենա Իսլամական համաժողով կազմակերպության գագաթաժողովը, որի աշխատանքների ընթացքում, ի թիվս այլ սառեցված եւ առկա հակամարտությունների (իրաք-քուվեյթյան, կիպրական, մերձավորարեւելյան), քննության կառնվի Լեռնային Ղարաբաղի հարցը:

Իսլամական համաժողով կազմակերպության (ԻՀԿ) անդամ Ադրբեջանին վերաբերող երեք բանաձեւ կընդունվի. 1) կդատապարտվի Հայաստանի կողմից ադրբեջանական տարածքների բռնակցումը, 2) Ադրբեջանին մարդասիրական եւ տնտեսական օգնություն տրամադրելու մասին, 3) Ադրբեջանին օգնություն կտրամադրվի՝ վերականգնելու երկրի տարածքում գտնվող պատմական (իսլամական) հուշարձանները:

Դեռեւս պարզ չէ, նախագահ Ալիեւը կմեկնի՞ Դոհա, թե՞ ոչ: Ադրբեջանի առաջնորդի առողջական վիճակը շարունակում է մնալ կայուն վատ:

Համաժողովը բոյկոտել են Իրանը, Լիբիան եւ Բահրեյնը, եւս երեք երկրներ՝ Եմենը, Սիրիան եւ Լիբանանը վերջնական որոշում կկայացնեն այսօր: Սաուդյան Արաբիան, ամենայն հավանականությամբ, կմասնակցի գագաթաժողովին: Էր Ռիադի պահանջը Կատարը երեկ բավարարել է եւ խզել Իսրայելի հետ տնտեսական կապերը:

Կաշառակերության դեմ կոնֆերանս Թուրքիայում

Ստրասբուրգից Եվրախորհրդի լրատվական ծառայությունը հաղորդում է, որ «կաշառակերության դեմ պայքարում մասնագիտացված ծառայությունների» եվրոպական 5-րդ կոնֆերանսը տեղի է ունենալու նոյեմբերի 15–17-ը, Ստամբուլի «Գրանդ հոթել թարաբյա» հյուրանոցում: Կաշառակերության դեմ մշակված գործողությունների ընդհանուր ծրագրի շրջանակներում այս անգամ քննարկվելու է «Կաշառակերության դեպքերի հետաքննությունը, դատական հետապնդումն ու դատապարտումը» թեման: Միջազգային կազմակերպության 41 անդամ եւ 10 դիտորդ երկրների մասնակիցներ (ոստիկաններ, դատախազներ եւ դատավորներ) փորձելու են կաշառակերության երեւույթի մասին ընդհանրապես ավելի հստակ պատկերացում կազմել եւ մասնավորապես հետաքննման, հետապնդման եւ դատապարտման խնդիրների լուծմանն ուղղված միջազգային համագործակցության առավել արդյունավետ ձեւեր որոնել:

Կոնֆերանսի կազմակերպիչն, ըստ լրատվության, Եվրախորհուրդն է՝ Թուրքիայի արդարադատության նախարարության համագործակցությամբ: Բացմանը ներկա են լինելու Թուրքիայի արդարադատության նախարար Սամի Թյուրքը, Թուրքիայի ներքին գործերի նախարար Սաադեթթին Թանթանը եւ Եվրախորհրդի իրավական համագործակցության բաժնի տնօրեն Մարի-Օդիլ Վիդերքերը:

ԱՄՆ. Ընտրողների 51 տոկոսն է մասնակցել ընտրություններին

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրություններին մասնակցել է ընտրողների 51 տոկոսը՝ մոտավորապես 101 մլն մարդ: Ինչպես հայտարարել է ամերիկյան ընտրազանգվածի ուսումնասիրման կոմիտեի տնօրեն Քերթիս Գենսը, ընտրողների նման ակտիվություն էլ կանխատեսվում էր:

Համեմատության համար ասենք, որ 1996 թվականին ընտրական տեղամաս էր եկել քվեարկելու իրավունք ունեցողների 49 տոկոսը՝ դա ամենացածր ցուցանիշն էր 1924 թվականից ի վեր: Միեւնույն ժամանակ 1992 թվականին քվեարկել է ընտրողների 55 տոկոսը, իսկ 60-ական թվականներին ընտրություններին միջին հաշվով մասնակցել է ամերիկացիների 62 տոկոսը:

ԱԶԳ

Մշակույթ

Օրագրությունը մեր դասական գրողների ամենաանտեսված սեռն է եղել։ Հատուկենտ են նրանք, ովքեր, ժամանակի զգալի մի հատվածում հարկ են համարել օրն օրին, իրենց առօրյան, իրենց մտային հոգերն ու մտորումները կանոնավորապես թղթին հանձնել։

Վազգեն Շուշանյանը, որոշ առումով բացառություն է կազմում։ Ասում ենք՝ որոշ առումով, քանզի կյանքի վերջին երկու-երեք տարում արված անկանոն գրառումները դժվար է արեւմտյան գրականություններից մեզ ծանոթ օրագրություններին նմանեցնել, չնայած դրանցում բազմաթիվ մանրամասներ կարելի է գտնել թե այդ տարիների եվրոպայի քաղաքական իրավիճակի, ֆրանսիական կյանքի, հայ գաղութի եւ վերջապես իր՝ գրողի վերաբերյալ։

Սակայն կա՛ մի կարեւոր փաստ, որը մեզ ստիպում է նրա օրագրերին նայել մեկ այլ տեսանկյունից եւ համարել ոչ այնքան փորձառու գրողի եւ մտավորականի ձգտում՝ իր օրերի եւ իր կյանքի պարզ վավերագիրը լինել, այլ նրա բուն գրականության տրամաբանական շարունակությունը եւ ավարտը։ Զարմանալի է, սակայն, որ Վազգեն Շուշանյանը, կյանքի վերջին տարիներին, 1937-38 թվականներից հետո գեղարվեստական ոչ մի գործ չստեղծեց եւ գրեց միայն հրապարակախոսություն, օրագրեր եւ հատուկենտ բանաստեղծություններ... Ի՞նչ է, մուսան լքե՞լ էր նրան, ցամաքե՞լ էր նրա անսպառ երեւակայությունը, թե՞ առասպելական աշխատասիրության տեր այդ գրողը աղքատությամբ վաստակած, սակայն կենդանության օրոք չարականորեն իրեն մերժված դափնիների վրա անպատեհ ծուլացել էր... Դափնիներ, որը շատուշատ հայ տաղանդների պես իր կենդանության օրոք չպիտի տեսներ...

Լուռ պայքար

Վազգեն Շուշանյան. «Օրագիր» գիրքը

Կարծում ենք՝ ոչ մեկը, ոչ էլ մյուսը։ Ուշադրություն դարձնենք այն աստիճանական կերպարանափոխությանը, որ Շուշանյանի արձակն ապրեց քսանական թվականներից մինչեւ «Օրագրերը», կերպարանափոխություն, որը կարելի է բնորոշել մեկ նախադասությամբ՝ հերոսի աստիճանական ներամփոփում։ Նրա առաջին վեպերում եւ վիպակներում լինի իր հայրենի գյուղաքաղաքի կյանքից, իր պանդխտության առօրյայից, հերոսին տեսնում ենք որոշակի գործողությունների, որոշակի հարաբերությունների մեջ արտաքին աշխարհի հետ, սակայն վեպից-վեպ այդ հերոսն, ասես, կորցնում է նկատելի առնչություններն իրականության հետ։ «Բանաստեղծն ու կինը» (1934 թ.) վիպակի հերոսն ասում էր. «Անողոքելի թշնամի եմ իրողության եւ իմ պարզ հերքումս կբավե մեղմելու համար եղելություններուն խիստ գծերը»։ Այդ թեքումը «իրողությունից» դեպի հերոսի ներաշխարհ, նկատելի է արդեն «Գարնանային» (1928 թ.) եւ «Ամրան գիշերներ» (1930 թ.) վեպերում։

Դրանցում, մեծ մասամբ, տեսնում ենք հերոսի դեգերումները, պատահական գրառումները, հուշերը եւ խոստովանությունները։ Նրա հայացքն ուղղված է ներս, նա անդադար ինքնազննման մեջ է եւ, ասես, գնալով նվազում են նրա հպման կետերն իրականության հետ։

Շուշանյանն այդ եւ հետագա վեպերում հերոսին զննում է ոչ թե առարկայական իրավիճակների մեջ, այլ ավելի շատ այդ իրավիճակների արտացոլումն է փնտրում նրա հոգեկանում, իրականության ենթակայականացված, անձնականացված ընկալումը։ Բացակայում է երկխոսությունն առօրյայի, ժամանակի եւ շրջապատի հետ, այդ արձակն, ասես, պատահական խթաններից սկսվող եւ անսպառելիորեն մարող մի տեւական մենախոսություն է։ Դա մի հերոս է, որն աստիճանաբար կորցնում է անցյալով ապրելու կարողությունը («Անցյալը զիս կզինե», գրում է Շուշանյանը «Ամրան գիշերներում») եւ ոչ մի կենսական դաշտ չի գտնում ներկայի մեջ։ Հերոսն, որը շատ բաներով ինքը հեղինակն էր։

Շուշանյանի գրականությունն իր ծննդից արդեն օրագրային կնիք ուներ, ուստի պիտի գար հանգեր զուտ օրագրության սեռին։ Ահա ինչու այս «Օրագիրը» կարող ենք համարել իր գրականության տրամաբանական շարունակությունը։ Ահա ինչու չենք տեսնի դասական օրագրությանը բնորոշ օրվա, ժամանակի մանրամասների մշտական նկարագրությունը, իսկ երբ այդպիսիք հանդիպում են, ապա որպես հեղինակ-հերոսի տեսադաշտն ընկած մանրուքներ։

Վազգեն Շուշանյանի վերջնական անցումը դեպի օրագրություն, կարծում ենք, բացատրվում է նաեւ հետեւյալ մի փաստով. հայտնի է, որ իր մահվանից բավական ժամանակ առաջ, 1938 թ. նա կտակ է շարադրել իր ամբողջ ժառանգությունը հանձնելով Վիեննայի մխիթարյաններին։ Ի՞նչն է ստիպել երեսունհինգամյա եռանդուն եւ կյանքի բոլոր փորձություններից հաղթանակով դուրս եկած երիտասարդ մտավորականին արդեն մտածել հաշվեփակի մասին...

Այդ տարիներից սկսած աղետի, կործանումի, մահվան եւ անգամ պատերազմի սպասումները շարունակ զգացվում են նրա տողերում՝ թաքնված, իսկ երբեմն բացահայտ։ Տառապանքների միջով անցած մարդը եւ խորհող ու նրբազգաց մտավորականը չէր կարող չնկատել Եվրոպայի գլխին կուտակվող սեւ ամպերը։

«Օրագիրն» սկսվում է հենց անխուսափելի աղետի փաստումով։ 1939 թ. մարտի 1-ին նա գրում էր. «Չկորսնցնել ապրելու հրճվանքը այս գեշ օրերուն, ահա կարեւորը։ Հակառակ գերմանական վայրագ փաղանգներու հարուցած աղմուկին՝ քաջությունը ունենալ կյանքը գեղեցիկ գտնելու...»։ Իսկ մեկ շաբաթ հետո այսպիսի տողեր է գրում Հիտլերի մասին. «Ամեն ինչ աղտեղի ու գարշ էր իր կյանքին մեջ։ Իր բոլոր զգացումներուն սեւ թեւերուն տակ կծվարի արհամարհանքը դեպի ինչ որ դեռ ազնիվ, մաքուր ու գարնանային է կյանքի մեջ։ Այլ ինչպե՞ս հսկա ազգ մը անոր դժոխային դեմքին վրա կճանչնա իր խանդավառ գեղեցկությունը։ Ինչպե՞ս Կյոթեի, Հայնեի ու Պեթհովենի Գերմանիան իր մեծ հոգին կվստահի նման գազիր աճպարարի մը։

Գերմանիա, Գերմանիա՛, ոչ մեկ ներողություն կրնա այլեւս լվալ ճակատդ։ Ոչ մեկ արտաքին խրախույս կրնա քեզ ազատել քու ներքին դժոխքեդ։ Լոկ դուն կրնաս ոտքի ելլել շառաչաձայն աղմուկներով ու զորեղ կռնակեդ նետել այդ գեհենային հտպիտը»։

Նախապատերազմյան այդ տարիներին հայ գրողներից ոչ մեկն այսպիսի հստակությամբ եւ սթափությամբ չէր տեսնում Եվրոպայի քաղաքական իրավիճակը եւ հնարավոր բոլոր հետեւանքները։ Եվ ոչ մեկը, գուցե, ներքնապես պատրաստ չէր դիմագրավելու վերահաս աղետը՝ ընդհուպ մինչեւ սեփական անձի զոհաբերումը. «...ու երբ ժամը հասնի վճարելու մեր պարտքը այս երկրին, խորին պարզությամբ ընդունինք վտանգը։ Ու հանձնած առանց երկյուղի, առանց շշուկի, առանց դույզն վստահության տալ ինչ որ կը պարտինք այս երկրին... տալ, եթե հարկ ըլլա, ինչ որ մեր միակ հարստությունն է այժմ, մեր կյանքը»։

Այս տողերը գրված են «Օրագրի» առաջին էջին, այնտեղ, ուր խոսում էր «ապրելու հրճվանքը» չկորցնելու մասին։ Այդ հրճվանքն զգալը, Շուշանյանի պատկերացմամբ, չէին նշանակում համընդհանուր կործանումի մեջ կուշտ եւ տաք ապահովության փոքրիկ մի անկյուն գտնել, այլ պատրաստ լինել ամեն ինչի եւ ոչ մեկ քայլ չնահանջել կյանքի գնով ձեռք բերված սեփական համոզումներից. «Հավատարիմ կմնամ ընկերավարության այն ըմբռնումին, որ ջանացած եմ բանաձեւել բազմաթիվ հոդվածներու մեջ։ Ու Հ. Յ. Դաշնակցության, որուն մեկ զինվորը կմնամ, գրպանս անդամատոմս ըլլա կամ ոչ»։

Անողոք խստապահանջությունը, հավանաբար, չի լքել նրան ոչ մեկ վայրկյան։ Ասես, պատրաստվելով Ահեղ Դատաստանի առջեւ կանգնելուն, մանրակրկիտ հետաքննել է իր հոգու յուրաքանչյուր անկյունը։ Անհնար է գունազարդվել կամ զբաղվել ինքնախաբեությամբ, երբ մոտեցող աղետի ղողանջների տակ հաշիվ ես տալիս ինքդ քեզ։ Արդեն ամբողջ կյանքն անցել էր սպարտական ասկետիզմի մեջ՝ թե նյութական, թե բարոյական առումով։ Եվ անողոք այդ հայացքն ուղղված էր ոչ միայն ներս...

Անհնար է այս «Օրագիրը» կարդալ առանց սարսուռի, եթե լավ գիտես դրա հեղինակին, եւ եթե, նույնիսկ չգիտես։ Այդ սարսուռն ահագնանում է, մանավանդ, երբ կարդում ես հեղինակի մի շարք մտքերն այդ տարիների սփյուռքահայ կյանքի, որոշ երեւույթների մասին.

«Անշնչելի է մթնոլորտը հայ բոլոր միջավայրերուն։

Հայ միջավայրը կընդունի միայն դրամին նվիրապետությունը...

Հայ մարդը, գաղութներու մեջ, դրամ շահելու սահմանված մեքենա մըն է լոկ...

Հայը այլեւս քաղաքակրթված էակ չէ Ֆրանսայի մեջ...

Չկա հանրային երեւույթ մը մեր գաղութներուն մեջ, որուն մարդ կարենա մոտենալ առանց զայրույթի...

Միայն պանդխտության չարաշուք պայմաննե՞րն են հանցավոր, եթե Ֆրանսա մեծցած հազարավոր հայ պատանիներն ու պատանուհիները հարգանքի դույզն նշույլ իսկ չունին դեպի հայ գրականությունն ու մշակույթը...

Մեր սահմռկեցուցիչ անտարբերությունը դեպի կյանքի աղտեղի ուժերը...

Եթե կ'ուզես առանց մարդկային տարրական զգացումներուդ մեջ վիրավորվելու, տուն վերադառնալ, ջանա հայերու չհանդիպիլ։ Ամեն հանդիպումե՝ մարդ վիրավորված դուրս կ'ելլե...»։

Ես հասկանում եմ, որ ավելի քան չորս հարյուր էջ ունեցող գրքի մեջ գրված այս տողերն այսպես իրար կողք շարված, հնչում են ծանր մեղադրանքի պես, սակայն քաջություն ունենանք այսօր պաղարյուն դատողությամբ կարդալու, քանզի դրանց հեղինակը իր ծանր կյանքի գնով է ձեռք բերել իր ժողովրդին նման բաներ ասելու դառն իրավունքը։

Ճաշակով եւ խնամքով տպագրված այս հատորը առավել քան համոզիչ պատասխան է հայ գրողի երազանքին։ Փառահեղ գործ է արել «Նոր դար» հրատարակությունը։ Գրքի վերջաբանում Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանը նշելով, թե իր ուսանողության տարիներին ինչպիսի անհագ ծարավով էր կարդում Վազգեն Շուշանյանի «Օրագրերը», որ լույս էին տեսնում «Նայիրի» շաբաթաթերթում, գրում է. «Քառասուն եւ ավելի տարիներ հետո կ'ուզեմ իմ այդ օրերու ուրախությունը բաժնել Հայաստանի ծաղկող պատանիներուն եւ երիտասարդներուն հետ։ Այս առթիվ կ'ուզեմ նաեւ շնորհակալություն հայտնել պրն Պողոս Սնապյանին, պրն Աբգար Ափինյանին եւ հատկապես օրիորդ Շուշիկ Տասնապետյանին»։

Մենք էլ շնորհակալություն հայտնենք այս անձանց ազնիվ աշխատանքի համար։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԹՈՓՉՅԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Ուշագրավ մենագրություն

Ընթերցողի սեղանին է դրված երաժշտագետ, արվեստագիտության թեկնածու Թամար Հովհաննիսյանի «Սիրո առեղծված կամ էջեր կոմպոզիտորի կյանքից» նորընծա գիրքը։ Այն նվիրված է ճանաչված կոմպոզիտոր, երաժշտական-հասարակական երեւելի գործիչ Վլադիլեն Բալյանի կյանքին եւ ստեղծագործությանը։ Մենագրությունն աչքի է զարնում մասնագիտական խոր վերլուծությամբ, պրոֆեսիոնալ կարողությունների եւ նյութը գրավիչ, յուրովի շարադրելու հեղինակի ակնառու ձիրքով։

Երաժշտագետի արդեն իսկ լայն ընթերցարան նվաճած ժողովածուն հարուստ է 50–60-ականների հայ երաժշտական մշակույթին առնչվող փաստագրական նյութերով, հայ եւ այլազգի աշխարհահռչակ արվեստագետներին վերաբերող վավերագրերով, լուսանկարներով։ Մենագրությանն առանձնակի գրավչություն է հաղորդում նրա էջերում պատեհ առիթներով տեղ գտած դաշնակահարուհի եւ երաժշտագետ Թամար Հովհաննիսյանի գրչին պատկանող բանաստեղծություններն ու այլազգի բանաստեղծների, մասնավորապես Լեսյա Ուկրաինկայի քերթվածների թարգմանությունները։

Նվիրված լինելով Վլադիլեն Բալյանի կազմակերպչական, ստեղծագործական բեղուն ճանապարհին, Թամար Հովհաննիսյանի հիշյալ ժողովածուն ուսումնասիրության եւ վերլուծության առավել մեծ շրջանակ ունի։ Ինչպես դիմում է հեղինակն ընթերցողին ուղղված իր նախաբանում՝ «Այս գիրքը, այո, Վլադիլեն Բալյանի մասին է։ Բայց ոչ միայն։ Հայրենյաց երաժշտական անդաստանի ամենաարգասավոր ժամանակահատվածներից մեկի մասին է։ Երեւանի երբեմնի միջազգային չափանիշներով բարձրագույն մակարդակի համերգային կյանքի եւ մեզ հաճախած աշխարհահռչակ աստղերի մասին է։ Մեր անցած-մոտիկ, իսկական արվեստի պապակով համակված տարիների մասին է, ուրեմն նաեւ՝ մեր անցյալի, եւ պատմության, մե՛ր մասին է»։ Ժողովածուն իր այդպիսի նկարագրով ավելի է արժեւորվում եւ ձեռք է բերում հասարակական-մշակութային լայն հնչեղություն։

Թամար Հովհաննիսյանի «Սիրո առեղծված...» գրքի շնորհանդեսները օրերս հանդիսավորությամբ կայացան Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի ընկերությունում եւ Երեւանի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայում տեղի ունեցած երաժշտագետ ուսանողների գիտական կոնֆերանսում։

ԱՐՄԻՆԵ ՍԱՂԱԹԵԼՅԱՆ

Անահիտ Թոփչյանը՝ երկրորդ շնչառությամբ

Հանրածանոթ ու սիրված դերասանուհի Անահիտ Թոփչյանն ընթերցողի սեղանին է դրել իր պատմվածքների առաջին ժողովածուն՝ ինքնատիպ իր ոճով, կյանքի շերտերը թափանցելու յուրօրինակ մեկնություններով հիացմունք պատճառելով արվեստասերներին։ Անշուշտ, արվեստի աստվածատուր շնորհը չէր տեղավորվում լոկ նրա դերասանական կատարումների մեջ, եւ ահա բերկրանք հարուցող նոր շնչառությամբ նա իր անսահման սերը գեղարվեստի ու գեղարվեստական խոսքի հանդեպ, իր ներքին կրակներն ու խմորումներն արտահայտեց պատմվածքների ժողովածուով։ Գիրքը զարմանալի արձագանք է գտել ընթերցողների շրջանում։ Եվ ահա հեղինակի հետ հանդիպելու, նրա ստեղծագործությունից ստացած տպավորությունները կիսելու նախաձեռնությամբ հանդես եկան Էջմիածին քաղաքի մշակույթի աշխատողները։

Անահիտ Թոփչյանի հետ հանդիպումը տեղի ունեցավ քաղաքի Խորեն Տեր-Հարությանի անվան թանգարանի սրահում։ Գրքից ստացած տպավորությունների մասին անչափ ջերմ ու սրտառուչ խոսքեր ասացին ընթերցողները։ Իրենց շարքերը համալրող հեղինակին շնորհավորեցին գրողներ Խաչիկ Մանուկյանը, Նորիկ Լեւոնյանը, Արեւշատ Ավագյանը։ Պատմվածքների ընթերցմամբ հանդես եկավ դերասանուհի Իզաբելլա Գեւորգյանը։ Գրքի քննարկմանը մասնակցում էր նաեւ գրականագետ-գրող Ալեքսանդր Թոփչյանը։ Երեկույթի վերջում Անահիտ Թոփչյանը պատմեց իր ստեղծագործական ծրագրերի մասին, կարդաց իր ստեղծագործությունից։ Նա գրքեր նվիրեց ինչպես ընթերցողներին, այնպես էլ քաղաքի գրադարաններին։

Ա. Տ.

Փոքրիկ աշխարհների մեծ սերը

Շարունակվում են Ավ. Իսահակյանի հոբելյանին նվիրված միջոցառումները։ Վարպետի 125-ամյակի առթիվ կազմակերպվում են ինչպես մեծ հանդիսություններ ու գիտաժողովներ, այնպես էլ ուսանողների, դպրոցականների, գրադարանների կողմից հեղինակված երեկույթներ։

Մայրաքաղաքի թիվ 36 գրադարանը նույնպես պատրաստել էր մի միջոցառում, որը տեղի ունեցավ նոյեմբերի 8-ին Ավ. Իսահակյանի անվան գրադարանում։ Ներկայացվում էր Իսահակյանի «Լիլիթ» լեգենդը։ Բեմադրությունն արվել էր գրադարանի պատանի ընթերցողների ուժերով։ Թիվ 36 գրադարանի վարիչ Քրիստինե Գեւորգյանը ներկաների հետ վերհիշեց Իսահակյանի գրական ուղին եւ խոսեց Վարպետի ժողովրդայնության գաղտնիքի մասին։ Բեմի ձեւավորումը հանդիսատեսին հիշեցնում էր իսկական դրախտի մի փոքրիկ անկյուն։ Դերակատարներն այնքան համոզիչ եւ բնական էին խաղում, որ մի պահ թվում էր, թե նրանք ոչ թե սովորական դպրոցահասակ երեխաներ էին, այլ արդեն իսկ կայացած դերասաններ։ Ներկայացումն ավարտվեց բանաստեղծի խոսքերով՝ «Սերը հենց ինքը Աստված է»։ Վերջում գրադարանի վարիչը ներկայացրեց դերակատարներին, շնորհակալություն հայտնեց ե՛ւ նրանց, ե՛ւ բեմականացման ղեկավար Բելլա Վարդանյանին։

Բոլորի համար հաճելի անակնկալ էր «Մետրո» թատրոնի մանկահասակ դերասանների (նախաբեմ խմբի) պատրաստած ներկայացումը։ Նրանք ցուցադրեցին Ավ. Իսահակյանի «Նուկիմ քաղաքի խելոքները» հեքիաթը։ «Մետրո» թատրոնի դերասանները մոտավորապես 3 տարեկանից մինչեւ 15 տարեկան երեխաներն էին, եւ նրանցից մի քանիսի համար այդ օրն առաջին բեմելն էր լինելու։ Ներկա գտնվողները թունդ ծափահարություններով դիմավորեցին փոքրիկ դերասաններին։

Վերջում հանդես եկավ ԳԿՀ-ի տնօրեն Համիկ Կարապետյանը։ Նա ամփոփեց փոքրիկ աշխարհի այս մեծ սիրո հանդեսը՝ նվիրված Ավ. Իսահակյանին, եւ շնորհակալություն հայտնեց ինչպես թիվ 36 գրադարանի աշխատակիցներին, այնպես էլ «Մետրո» թատրոնի ղեկավարին եւ նրա փոքրիկ սաներին։

ՏԱԹԵՎԻԿ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՇԱԽՄԱՏ

Պարտություն, որին չէին սպասում նաեւ հաղթողները

Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Ստամբուլից

Խոստովանում եմ, ինձ համար շատ դժվար է գրել այս թղթակցությունը: Ստամբուլյան օլիմպիադայի 12-րդ տուրում Հայաստանի շախմատիստները տհաճ անակնկալ մատուցեցին: Իհարկե, նրանք խաղում էին օբյեկտիվորեն ուժեղագույն թիմի՝ Ռուսաստանի հավաքականի հետ եւ կարող էին նաեւ պարտվել: Բայց ոչ մենք, ոչ էլ, կարծում եմ, ռուսաստանցի շախմատիստները չէին սպասում, որ մրցախաղը կարող է ավարտվել 3,5-0,5 հաշվով: Պատկերը լրացրեց նույն երկրների կանանց հավաքականների հանդիպումը, որտեղ եւս մեր աղջիկները ջախջախիչ պարտություն կրեցին՝ 0-3:

Տղամարդկանց մրցապայքարում Սմբատ Լպուտյանը, սպիտակներով խաղալով ՖԻԴԵ-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Ալեքսանդր Խալիֆմանի հետ, զինվոր զոհաբերեց եւ, թվում էր, վաս դիրք չունի: Բայց Խալիֆմանին հաջողվեց աստիճանաբար մեծացնել իր նյութական առավելությունը եւ կարեւորագույն հաղթանակ տանել: Գաբրիել Սարգսյանը Ալեքսանդր Գրիշչուկի դեմ ընտրեց, ինչպես խաղից հետո պարզվեց, ոչ լավագույն սկզբնախաղային տարբերակ եւ աստիճանաբար հայտնվեց անհուսալի դիրքում: Արտաշես Մինասյանն անհիմն ծեւով մերժեց Ալեքսանդր Մորոզեւիչի առաջարկած ոչ-ոքին, ռիսկի գնաց եւ պարտվեց: Նկատենք, որ եւ Մինասյանը, եւ Սարգսյանը առաջին պարտությունները կրեցին օլիմպիադայում: Այժմ Ստամբուլում մեր շախմատիստներից առանց պարտության ընթանում է միայն Կարեն Ասրյանը, որն այս մրցախաղում միավորը կիսեց Կոնստանտին Սակաեւի հետ:

12 տուրից հետո

Տղամարդիկ

1.	Ռուսաստան	34
2.	Գերմանիա	32
3.	Ուկրաինա	30,5
4.	Հունգարիա	30,5
5.	Անգլիա	29,5
6.	Իսրայել	29,5
7.	Բուլղարիա	29,5
8.	Բոսնիա	29,5
9.	Հոլանդիա	29
10.	Հայաստան	28,5
11.	Չինաստան	28,5
12.	Հնդկաստան	28,5
13.	Վրաստան	28,5

Այս հանդիպումից հետո Ռուսաստանը, օլիմպիադայի ավարտից երկու տուր առաջ, իր համար գործնականում ապահովեց թիմային հաղթանակը: Մեր շախմատիստները, որոնք մինչեւ 10-րդ տուրը հիանալի էին հանդես գալիս, այժմ փաստորեն կորցրեցին մրցանակային տեղ գրավելու համարյա բոլոր հնարավորությունները:

Այս առումով վերջին փորձը կարելի է անել նախավերջին տուրում, երբ հանդիպում ենք Չինաստանի շատ ուժեղ թիմի հետ: Այսօր պատրաստվում են պայքարի մեջ մտնել Ռաֆայել Վահանյանը, Արտաշես Մինասյանը, Աշոտ Անաստասյանը, Կարեն Ասրյանը:

Մրցանակային տեղերի համար մղվող պայքարում կարեւոր նշանակություն ունեն Անգլիա-Ռուսաստան, Գերմանիա-Բոսնիա եւ Հերցեգովինա, Իսրայել-Ուկրաինա, Հոլանդիա-Հունգարիա մրցախաղերը:

Ինչ վերաբերում է մեր աղջիկներին, ապա 12-րդ տուրում Էլինա Դանիելյանը, Լիլիթ Մկրտչյանը, Նելլի Աղինյանը չկարողացան լուրջ դիմադրություն ցույց տալ Ալիսա Գալյամովային, Եկատերինա Կովալեւսկայային եւ Տատյանա Ստեպովայային: Այսպիսով, մեր շախմատիստուհիները, որոնք մի պահ, Հայաստանի տղամարդկանց հավաքականի նման, մրցանակային տեղերի հավակնորդների մեջ էին, միանգամից մեկ տասնյակ տեղով ետ մնացին:

Կանայք

1.	Չինաստան	28
2.	Վրաստան	25,5
3.	Ռուսաստան	24
18.	Հայաստան	20

Մեր աղջիկների համար սկզբունքային նշանակություն կունենա նախավերջին տուրի մրցախաղը Ադրբեջանի շախմատիստուհիների հետ: Այս տուրում խաղասեղանի առջեւ կնստեն, հավանաբար, Էլինա Դանիելյանը, Լիլիթ Մկրտչյանը եւ Գոհար Հլղաթյանը: Վերջինիս համար այս պարտիան առանձնապես կարեւոր նշանակություն ունի: Ինչպես արդեն նշել եմ, Գոհարը պահպանում է գրոսմայստերի նորմա լրացնելու հնարավորություններ: Նախնական հաշվարկների համաձայն, դրա համար անհրաժեշտ կլինի վերջին երկու տուրերում վաստակել 1,5 միավոր:

Կիրսան Իլյումժինովը վերադարձավ Ստամբուլ, եւ հետաքրքրությունը ՖԻԴԵ-ի կոնգրեսի հանդեպ աճեց: Այսօր ՖԻԴԵ-ի նախագահը հանդես եկավ հաշվետվությամբ, եւ նրան ունկնդրում էին 102 երկրների ներկայացուցիչներ: Մի քանի պատգամավորներ միայն երեկ ժամանեցին կոնգրես, եւ նրանց մեջ է Մոնակոն ներկայացնող մեր հայրենակից Գուրգեն (Գի) Հազարապետյանը:

Լեհաստանի պատգամավոր Անջեյ Ֆիլիպովիչը Ստամբուլ հասավ Լոնդոնից, որտեղ նա կատարում էր Կասպարով-Կրամնիկ մրցախաղի գլխավոր մրցավարի պարտականությունները: Անջեյն իմ հին բարեկամն է, եւ նա մանրամասն պատմեց մենամարտից ստացած տպավորությունների մասին: Ֆիլիպովիչի խոսքերով, Կասպարովը ոչ միայն խաղով, այլեւ պայքարի հանդեպ վերաբերմունքով բոլորովին նման չէր իրեն: «Նա մի տեսակ անտարբեր էր ամեն ինչի հանդեպ, կարծես էներգիան հանել էին նրա միջից»:

Ի դեպ, Իլյումժինովն իր ելույթում ասաց, որ ինքը շնորհավորել է Կրամնիկին Կասպարովի՝ «աշխարհի ուժեղագույն շախմատիստի» (սրանք Իլյումժինովի խոսքերն են) նկատմամբ տարած հաղթանակի կապակցությամբ: ՖԻԴԵ-ի նախագահն ասաց, որ ինքը հրավիրել է Կրամնիկին՝ մասնակցելու ՖԻԴԵ-ի աշխարհի առաջնություններին, եւ առաջվա նման կցանկանար, որ այդ մրցաշարերին մասնակցեր նաեւ Կասպարովը:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Որոշվեցին 16 ուժեղագույնները

Եվրոպական երկրների Չեմպիոնների լիգայում ավարտվեց առաջին խմբային փուլը: Որոշվեցին այն 16 թիմերը, որոնք հանդես կգան երկրորդ խմբային փուլում: Հայտնի դարձան նաեւ այն 8-ը, որոնք պայքարը կշարունակեն արդեն ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկությունում: Ներկայացնենք 6-րդ տուրի խաղերի արդյունքները ու բոլոր խմբերի ամփոփիչ աղյուսակները:

Առաջին խումբ

«Սպարտակ» (Ռուսաստան)–«Ռեալ» (Իսպանիա)՝ 1–0
«Սպորտինգ» (Պորտուգալիա)–«Բայեր» (Գերմանիա)՝ 0–0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռեալ	6	4	1	1	15–8	13
2. Սպարտակ	6	4	0	2	9–3	12
3. Բայեր	6	2	1	3	9–12	7
4. Սպորտինգ	6	0	2	4	5–15	2

Երկրորդ խումբ

«Սպարտա» (Չեխիա)–«Լացիո» (Իտալիա)՝ 0–1
«Շախտյոր» (Ուկրաինա)–«Արսենալ» (Անգլիա)՝ 3–0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արսենալ	6	4	1	1	11–8	13
2. Լացիո	6	4	1	1	13–4	13
3. Շախտյոր	6	2	0	4	10–15	6
4. Սպարտա	6	1	0	5	6–13	3

Երրորդ խումբ

«Վալենսիա» (Իսպանիա)–«Հերենվեն» (Հոլանդիա)՝ 1–1
«Լիոն» (Ֆրանսիա)–«Օլիմպիակոս» (Հունաստան)՝ 1–0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Վալենսիա	6	4	1	1	7–4	13
2. Լիոն	6	3	0	3	8–6	9
3. Օլիմպիակոս	6	3	0	3	6–5	9
4. Հերենվեն	6	1	1	4	3–9	4

Չորրորդ խումբ

«Գլազգո Ռեյնջերս» (Շոտլանդիա)–«Մոնակո» (Ֆրանսիա)՝ 2–2
«Գալաթասարայ» (Թուրքիա)–«Շտուրմ» (Ավստրիա)՝ 2–2

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շտուրմ	6	3	1	2	9–12	10
2. Գալաթասարայ	6	2	2	2	10–13	8
3. Գլազգո	6	2	2	2	10–7	8
4. Մոնակո	6	2	1	3	13–10	7

Հինգերորդ խումբ

«Պանաթինաիկոս» (Հունաստան)–«Յուվենտուս» (Իտալիա)՝ 3–1
«Համբուրգ» (Գերմանիա)–«Դեպորտիվո» (Իսպանիա)՝ 1–1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Դեպորտիվո	6	2	4	0	6–4	10
2. Պանաթինաիկոս	6	2	2	2	6–5	8
3. Համբուրգ	6	1	3	2	9–9	6
4. Յուվենտուս	6	1	3	2	9–12	6

Վեցերորդ խումբ

«Ռոզենբորգ» (Նորվեգիա)–«Բավարիա» (Գերմանիա)՝ 1–1
«Հելսինբորգ» (Շվեդիա)–«Պարի Սեն Ժերմեն» (Ֆրանսիա)՝ 1–1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բավարիա	6	3	2	1	9–4	11
2. ՊՍԺ	6	3	1	2	14–9	10
3. Ռոզենբորգ	6	2	1	3	13–15	7
4. Հելսինբորգ	6	1	2	3	6–14	5

Յոթերորդ խումբ

«Մանչեսթր Յունայթեդ» (Անգլիա)–«Դինամո» (Ուկրաինա)՝ 1–0
ՊՍՎ (Հոլանդիա)–«Անդերլեխտ» (Բելգիա)՝ 2–3

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Անդերլեխտ	6	4	0	2	11–14	12
2. Մանչեսթր	6	3	1	2	11–7	10
3. ՊՍՎ	6	3	0	3	9–9	9
4. Դինամո	6	1	1	4	7–8	4

Ութերորդ խումբ

«Միլան» (Իտալիա)–«Լիդս» (Անգլիա)՝ 1–1
«Բարսելոնա» (Իսպանիա)–«Բեշիքթաշ» (Թուրքիա)՝ 5–0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Միլան	6	3	2	1	12–6	11
2. Լիդս	6	2	3	1	9–6	9
3. Բարսելոնա	6	2	2	2	13–9	8
4. Բեշիքթաշ	6	1	1	4	4–17	

Այսպիսով, երկրորդ խմբային փուլին կմասնակցեն «Ռեալը», «Վալենսիան», «Դեպորտիվոն», «Սպարտակը», «Արսենալը», «Մանչեսթր Յունայթեդը», «Լիդսը», «Լացիոն», «Միլանը», «Լիոնը», «Պարի Սեն Ժերմենը», «Շտուրմը», «Գալաթասարայը», «Պանաթինաիկոսը», «Բավարիան», «Անդերլեխտը»:

Առջեւում 1/16 եզրափակիչն է

ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկությունում անցկացվեցին 1/32 փուլի պատասխան հանդիպումները: Երկու խաղերի արդյունքներով որոշվեցին հաղթողները, որոնք էլ կշարունակեն պայքարը: Հաջորդ փուլում՝ 1/16 եզրափակիչում 24 հաջողակներին կմիանան Չեմպիոնների լիգայի առաջին խմբային մրցաշարերում երրորդ տեղեր գրաված «Բայերը», «Համբուրգը», «Շախտյորը», «Օլիմպիակոսը», «Գլազգո Ռեյնջերսը», «Ռոզենբորգը», ՊՍՎ-ն, «Բարսելոնը»:

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

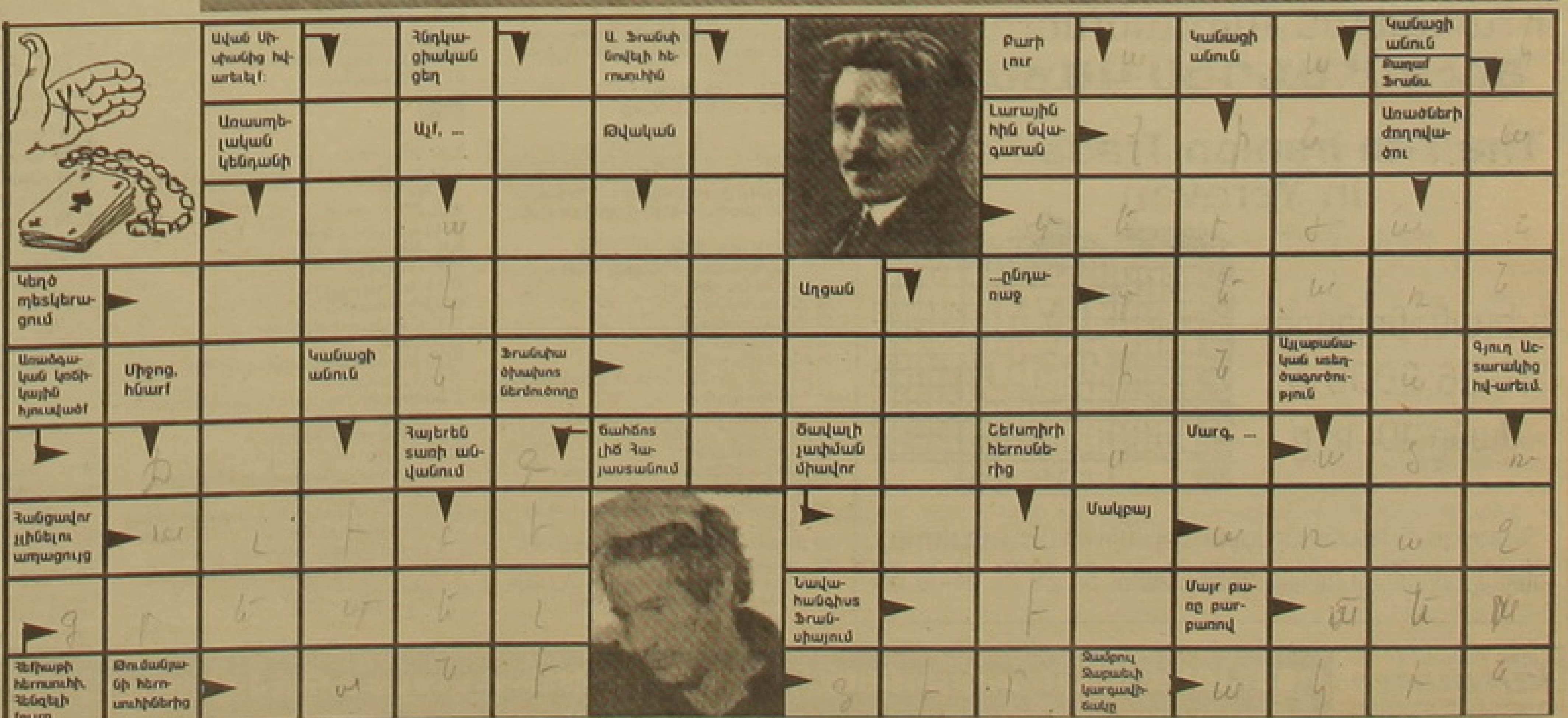

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Որմաք: 2. Հակոբյան: 3. Նունե: 5. Արիա: 6. Բասալիոն: 7. Կանգառ: 8. Սամում: 9. Դիանա: 12. Կեռան: 13. Սյունի: 17. Ցամաքասար: 18. Մանկավարժ: 22. Մարան: 23. Ֆարադ: 28. Սոմերսեթ: 29. Կաֆկա: 30. Դելտա: 31. Խոտորջուր: 35. Պարսեկ: 36. Նայադ: 37. Գողել: 38. Համրիչ: 42. Ակնա: 43. Էմմա:

Հորիզոնական

1. Սահանք: 4. Համբակ: 10. Արկանգաս: 11. Գիլիոտին: 14. Ալբա: 15. Սուրենյանց: 16. Էլբա: 19. Հասան: 20. Գառնի: 21. Քարոզ: 24. Վարազ: 25. Լայկա: 26. Ծավալ: 27. Հալվա: 32. «Տոմար»: 33. «Քամել»: 34. Արգոն: 39. Ասել: 40. Բասկետբոլ: 41. Նոմա: 44. Սիսակյան: 45. Ջերմաջուր: 46. Կարված: 47. Սափրիչ:

Կազմեց է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ռուցկոյ. «Ես Միխայլովին դատի կտամ ազգային խտրականություն բորբոքելու համար»

ՄՈՍԿՎԱ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերի 10-ին «Կոմերսանտ» թերթը հրապարակել է հարցազրույց Կուրսկի մարզի պաշտոնը զբաղեցնող նահանգապետ Ալեքսանդր Ռուցկոյի հետ: Ըստ Ռուցկոյի, ինքը պատրաստվում է իր հետեւորդ Ալեքսանդր Միխայլովին դատի տալ, որը նոյեմբերի 5-ին հաղթել է ընտրություններում: «Ես Միխայլովին դատի եմ տալիս ազգային խտրականություն բորբոքելու համար. հենց այդպես եմ գնահատում թերթում հրապարակված նրա արտահայտությունները: Որպես մարդ, ես պատրաստ եմ ջարդել նրա ֆիզիոնոմիան, սակայն, որպես պաշտոնական անձ, դատի կտամ»,- հայտարարել է Ալեքսանդր Ռուցկոյը:

«Կոմերսանտի» նախորդ համարում Ալեքսանդր Միխայլովը հայտարարել էր. «Դու գիտե՞ս ով է Ռուցկոյը, իսկ նրա ետեւում կանգնած էր Բորիս Բերեզովսկին: Եվ մենք այստեղ նրանց հաղթեցինք: Կարծում եմ, դա հասկանալի է եւ խոսում է այն մասին, որ Ռուսաստանն այսօր սկսում է ազատվել ամբողջ այդ կեղտից, որ կուտակվել է տարիներ: Այստեղ մենք նախագահի հետ դաշնակիցներ ենք, այլ ոչ թե հակառակորդներ: Վլադիմիր Վլադիմիրովիչը, ի դեպ, ռուս մարդ է: Ես նույնպես: Իսկ Ռուցկոյի մայրը, եթե որեւէ մեկը չգիտի, Զինաիդա Իոսիֆովնան հրեուհի է», հայտարարել է նա: Իր հերթին Ռուցկոյը Միխայլովի այս արտահայտությունը մեկնաբանել է այսպես. «Մորս մասին ամեն ինչ ճիշտ է: Սակայն ի՞նչ նշանակություն ունի նրա անունն ու ազգությունը: Այդ ի՞նչ սկզբունքով են համեմատվում Վ. Վ. Պուտինի ռուս լինելը եւ իմ մոր անունը: Ի՞նչ տրամաբանական կապ կա նրանց միջեւ»:

Ձերբակալվել է «Ճապոնական կարմիր բանակ» ահաբեկչական կազմակերպության հիմնադիրը

ՏՈԿԻՈ, 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Ճապոնիայում ձերբակալվել է «Ճապոնական կարմիր բանակ» ահաբեկչական կազմակերպության հիմնադիր Ֆուսակո Շիգենոբուն: 1975 թվականի օգոստոսից ի վեր հայտնի ահաբեկչուհուն որոնում էր Ինտերպոլը՝ բազմաթիվ ահաբեկչական գործողությունների կազմակերպման եւ մասնակցության համար: Դրանց թվում է Թել Ավիվի օդանավակայանում տեղի ունեցած դիվերսիան, որի ժամանակ ավելի քան 20 խաղաղ բնակիչ սպանվեց, եւ շուրջ 80-ը վիրավորվեց: Պարզվել է, որ վերջին տարիներին ահաբեկչուհին բնակվել է Օսակայում, որտեղից բազմիցս կեղծ անձնագրով ուղեւորություններ է ձեռնարկել Չինաստան: Ձերբակալության ժամանակ նրանից բռնագրավվել է անհատական համակարգիչ, 1,3 մլն իեն (շուրջ 12 հազար դոլար) եւ CD սկավառակ, որից ոստիկանությունն ակնկալում է արժեքավոր տեղեկություններ ստանալ: Ինչպես ենթադրում են ճապոնացի ոստիկանները, ահաբեկչական կազմակերպության հիմնադրի ձերբակալությունը հայրենիքում հաստատում է այն վարկածը, որ կազմակերպության անդամներն այլեւս միջազգային աջակցություն չեն ստանում, որը «սառը պատերազմի» ավարտից հետո ցուցաբերվում էր ծայրահեղ ձախ կազմակերպություններին: Այսպիսով, այդ ձերբակալությունը կարող է վճռորոշ լինել աշխարհի ամենահին ահաբեկչական կազմակերպություններից մեկի ոչնչացման գործում:

Շաքարախտը համաճարակային սպառնալիք է մոլորակի համար

ՄՈՍԿՎԱ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Շաքարախտը ներկայումս իրական համաճարակային սպառնալիք է դարձել մոլորակի բնակչության համար: Մինչեւ 2010 թվականը շաքարախտով հիվանդների թիվն աշխարհում կկազմի մոտ 250 մլն: Ռուսաստանում այդ ժամանակ նրանց թիվը կլինի 5 մլն: Ինչպես նշվել է այսօրվա ճամլը ասուլիսում, որը նվիրված էր ամեն տարի նոյեմբերին նշվող շաքարախտի դեմ պայքարի օրվան, շաքարախտն առաջվա պես համարվում է ծանր, անբուժելի հիվանդություն: Այդ հիվանդությունը վերջույթների հաշման եւ հաշմանդամության հիմնական պատճառն է, կարող է հանգեցնել տեսողության, երիկամների, սիրտ-անոթային համակարգի հետ կապված բարդությունների:

Կորել է

Արման Սամիկոնի Սահակյանի թիվ 11 ՊՏՈՒ-ի դիպլոմը: Գտնողներին խնդրում ենք զանգահարել 62-35-40 հեռախոսահամարով:

Իրան-Հայաստան առեւտրային պալատ

Իրանական ապրանքների 7-րդ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ-ՎԱՃԱՌՔ

The 7-th Iranian Trade Fair in Yerevan

Երեւան, նոյեմբեր
17-26 2000 թ.
ժամը 10-18-ը

Պետական հանրախանութի (ԳՈՒՄ) տարածքում
Տեղեկությունների համար զանգահարել 56 29 21, 54-10 68

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

11 Նոյեմբեր

9.00 Հայլուր
9.20 Կուլիսների ետեւում
9.45 Սեզամ, բացվիր
10.20 Ինտելեկտուալ ակումբ
10.50 Մեր փոքրիկը մեծանում է
11.30 Երաժշտական կինոնկար «Երգի վերադարձը»
12.00 Եդվարդ Իսաբեկյան
12.50 Վերոնիկ Սամսոն
17.00 Հայլուր
17.20 Ոսկեփորիկ
17.50 «Շողակաթ» մրցանակաբաշխություն-2000
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 Երկիր ավետյաց
19.00 Խորան լուսո
19.15 Պոեզիայի ակնթարթներ
19.25 Սարդոստայն
20.00 Բոհեմ
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Փաստագրական շարք «Վերջին օրը». «Ջիմ Մորիսոն»
21.50 Զինուժ
22.20 «02»
(Արտաժամային հեռարձակմամբ
22.20 Երաժշտական կինոնկար «Ալեքսեյ Հեքիմյանի երգերը»)
23.00 Ռուբիկոն+
23.40 Հայլուր
00.05 Գ/ֆ «Գինեգործների կանոնները» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

09.00 Բարի լույս, Հայաստան
(9.30, 10.30 Լրաբեր)
11.00 Սերիալ «Ժաննա դ'Արկ»
11.45 Կոմերցիոն ծրագիր «Ակցենտ»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.10 Մանկական ժամ. «Քեռի Կուզքի պատմությունները», «Գուլիվերի ճանապարհորդությունը»
18.00 Կինոնկար երեխաների համար «Ձոյը»
19.30 Բեմական խայծերուկ
20.00 Լրաբեր
20.35 «Պահմտոցի»
20.50 «Ֆիլմը այսպես ստեղծվեց». «Նիկոլո Պագանինի»
21.30 Կամուրջ
22.00 «Ընտանեկան» ակնթարթ
23.00 Սերիալ «Նիկոլո Պագանինի» (1-ին մաս)
00.15 Գիշերային ծրագիր «Սեկտոր PRO»
01.15 Տարածամ կինո. Գ/ֆ «Սեւ եւ սպիտակ»

09.30, 19.30, 21.30, 00.00 Սուրհանդակ
10.00 Աստարեզ (կրկնություն)
11.05 Շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/ֆ «Ծննդյան տոները Վիլլի Գալի հետ» (արկածային)
15.00 Աներեւակայելին իրականության մեջ
15.15 Մուլտֆիլմ
16.15 Օլյայի օրագիրը
16.30 Գ/ֆ «Կովկասի գերուհին»
18.00 Համերգ
18.30 Հմայիկ
19.05 Չղջիկ
20.00 Մուլտֆիլմ
20.10 Գիտաստղեր
20.30 Տարբերանշան
21.00 Քաղաք
22.10 Գ/ֆ «Մեծ Աֆրոդիտեն»
00.00 Սուրհանդակ
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/ֆ «Բանգկոկ Հիլթոն»
(Ավարտին Սուրհանդակ)

9.00, 11.00, 16.00, 19.00 Նորություններ
9.15 «100 տոկոս» ծրագիրը
9.40 Սերիալ «Ալֆ»
10.15 Կենդանիների աշխարհում»
16.10 Գ/ֆ «Բաֆֆի»
17.10 ԿՐԱՊՊ
19.40 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմաթին»
18.10 Արծաթե գունդ
19.15 Կանացի պատմություններ
19.45 «Երազաշ»
20.00 Լեյտենանտ Կոլոմբոն «Սպանություն, մառախուղ եւ ուրվականներ» ֆիլմում
22.00 Ժամանակ
22.40 Գ/ֆ «Կեղծ սուրբը»
00.45 Գ/ֆ «Ջոնի-Մնեմոնիկը»

РТР

8.30 Երկխոսություններ ձկնորսության մասին
9.00 Ֆիլմ-հեքիաթ «Արմյառու» (Գերմանիա)
10.30 Մուլտսերիալ «Դրակուլայի ժառանգները»
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.50 Հեռուստախաղ «Հայրուրը՝ մեկին»
12.35 Ինքս ինձ ռեժիսոր
13.05 «Ընկերները-2»
13.35 Ոսկե բանալի
13.55 «Կոմիսար Ռեքսը»
15.00, 21.00 Լուրեր
15.20 Վսեվոլոդ Սաֆոնովը «Խալսարդեսների գործը» ֆիլմում
17.00 Միջազգային համայնապատկեր
18.00 Մամուլի ակումբ
19.00 Իմ ընտանիքը
20.00 Վիճակախաղ «TV Բինգո-շոու»
21.30 «Քաղաքիկ»
22.10 Միխայիլ Ժվանեցկի. «Հասարակ բաներ»
22.25 Ջուլիա Օրմոնդը եւ Հարիսոն Ֆորդը «Սաբրինա» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.55 Եվգենի Սիդիխինը, Ելենա Շեւչենկոն «Մայրիկ, մի վշտանա» ֆիլմում

12 Նոյեմբեր

10.05 Բարի առավոտ
10.15 Բարեւ
11.45 Մուլտֆիլմ «Բուժակ Ռեքսը»
12.00 Զինուժ
12.35 Մուլտսերիալ «Քվազիմոդո» (5-րդ, 6-րդ սերիաներ)
13.30 Մարդը եւ բնությունը
14.00 Փաստագրական շարք «Մնաս բարով, XX դար. 1961 թ.»
14.55 Հեռահայաց ցուցադրում. Ժիրայր Անանյան. «Տախի, տախի» (1-ին, 2-րդ մասեր)
17.00 Արծաթե բանալի
17.30 Հայորդաց տներ
17.40 Գանձերի կղզի
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 Պրեմիերա
18.50 «Շողակաթ» մրցանակաբաշխություն-2000
19.10 Ծիծաղի տուն
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Կիրիլ Լավրով
21.00 Օրակարգ
21.40 Կարոտ
22.10 8 1/2. գ/ֆ «Օրվա վերջալույսին» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

09.00 Սերիալ «Ժաննա Դ'Արկ»
09.50 «Պահմտոցի»
10.00 NON-STOP
10.30 Հնդկական կինոյի ժամ
17.00 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Երրորդ մոլորակի գաղտնիքը»
17.50 Կենդանի տիկնիկ
18.20 Միրեյլ Մաթյե
18.40 Մանկական լուրեր
19.00 Civilis
19.20 Կարճ. ֆիլմ «Գործընկերները»
19.40 Մոցարտ. սիմֆոնիա N35
20.00 «Միասին+» (ՄԻՐ)
20.30 «Ներշնչանք». Վարոս Շահմուրադյան
21.00 Գործարար Հայաստան
21.30 Երգիծական ծրագիր «Հում օր»
22.00 Քրեքրոնիկա
22.30 Գ/ֆ «Ճակատագրի շրջադարձ»
00.15 Գիշերային ծրագիր «Սեկտոր PRO»

10.30 Սուրհանդակ (կրկնություն)
11.05 Շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/ֆ «Սորբես-տունտիեզերքից» (մանկական)
14.50 Մուլտֆիլմ
15.15 Գ/ֆ «Տեսարան լուսնից» (մանկական)
16.40 Սեյ-դեյ
17.00 Մուլտֆիլմ
18.00 Ոստիկան
18.10 Գ/ֆ «Թափառախումբը գնում է երկինք» (դրամա)
20.00 Համերգ
20.30 Անուշադրության կենտրոն
22.00 Վ/ֆ «Ստորգետնյա աշխարհի գաղտնիքները»
23.00 Յոթ ճար լրատվական-վերլուծական ծրագիր
23.30 Գ/ֆ «Բանգկոկ Հիլթոն»

8.45 Հոգեւոր հովվի խոսքը. միտրոպոլիտ Կիրիլ
9.00, 11.00, 16.00, 19.00 Նորություններ
9.10 Բանակային ակումբ
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմաթին»
10.05 Վաղորդյան աստղ
11.10 «Անլուրջ նոթեր»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.10 Գ/ֆ «Նվեր միայնակ կնոջը»
13.40 Առավոտյան փոստ
14.15 Ճանապարհորդների ակումբ
15.00 «Է՜խ, Սեմյոնովնա»
15.40 Մեկ գլուխգործոցի պատմություն
16.10 Գ/ֆ «Բաֆֆի»
17.00 Խելոքներն ու խելացիները
17.30 Դիսնեյ-ակումբ. «Ամեն ինչ Միքի Մաուսի մասին»
17.55 Գ/ֆ «Ամայություն»
19.15 Լ. Գուրչենկոյի հոբելյանական երեկոն. «Մնաս բարով, խանձրոտ»
21.35 Գ/ֆ «Բլոֆորուս»
23.30 Ժամանակներ
24.25 «Ֆուտբոլի ժամանակ»
01.10 Գ/ֆ «Տիկնիկ»

РТР

8.30 Մուլտծրագիր
9.30 Հայրիկը, մայրիկը, ես սպորտային ընտանիք ենք
10.15 PTP-ի փոստը
10.45 Բարի լույս, երկիր
11.15 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.15 «Քաղաքիկ»
12.45 Ռուսական լոտո
13.25 Դաշնություն
14.10 Խորհրդարանական ժամ
15.00 Լուրեր
15.20 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
16.00 Երկիր մոլորակ
17.00 Ֆուտբոլ. Ռուսաստանի առաջնություն. «Ալանիա»-«Սպարտակ» (Մոսկվա), ԲԿՄԱ-«Լոկոմոտիվ» (Մոսկվա)
19.00 Հայելի
20.25 Ալեքսանդր Դոմոգարովը «Տուրեցկու մարշը» սերիալում
21.50 Դմիտրի Խարատյանը «Դերիբասովսկայա փողոցում լավ եղանակ է, իսկ Բրայտոն-բիչում նորից անձրեւում է» ֆիլմում
23.55 Դեմի Մուրը «Յոթերորդ նախանշանը» դետեկտիվում (ԱՄՆ)
01.45 Ֆուտբոլ+TV

13 Նոյեմբեր

9.00 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
10.00 Օրակարգ
10.40 Գ/ֆ «Երեք արքա» (ԱՄՆ)
12.30 Գանձերի կղզի
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտսերիալ «Քվազիմոդո» (6-րդ սերիա)
18.00 Քեզանից է սկսվում հայրենիքը
18.30 Ինտելեկտուալ ակումբ
19.00 Փաստագրական շարք «Մնաս բարով, XX դար. 1962 թ.»
20.00 Ձեռագիր
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 1 լուր
21.50 XX դարի 100 հայերը. Նիկողայոս Ադոնց
21.55 Հեռուստալրասալոգ
22.05 Հեռուստասերիալ «Մեղքերի թողություն»
23.00 Հիթ շքերթ
23.25 Մանրամասներ
23.40 Հայլուր
00.00 Հայլուր (ռուսերեն)
00.05 Հայլուր (անգլերեն)
00.15 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Գ/ֆ «Անկում կամ չիրականացված երազանքներ» (ԱՄՆ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

08.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
(8.30, 9.30 Լրաբեր)
10.00 Սերիալ «Մորենա Կլարա»
10.50 «Այստեղ, այնտեղ եւ այլուր»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.20 Մանկական ժամ. սերիալ «Քեռի Կուզքի պատմությունները», սերիալ «Գուլիվերի ճանապարհորդությունը»
18.05 Սերիալ «Մորենա Կլարա»
19.00 Կեռմաններ
19.50 Համերգ. Սելիա Կրուզ
20.00 Լրաբեր
20.35 Օրը
21.35 «1-02»
21.45 Տեսաֆիլմի պրեմիերա «Մեր Կոմանդոսը»
22.35 Գ/ֆ «Մահացու ուղեկից»
(24.00 Լրաբեր)

09.30 Յոթ ճար (կրկնություն)
10.00 Անուշադրության կենտրոն (կրկնություն)
19.05 Չղջիկ
19.30 Սուրհանդակ
20.00 Մուլտֆիլմ
20.30 Հեռանկար
21.30, 00.00 Սուրհանդակ
22.05 Գ/ֆ «Հոմերը եւ էդդին» (դրամա)
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/ֆ «Վայրենին» (մարտաֆիլմ)
(Ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 16.00, 19.00, 01.30 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.20 Մուլտսերիալ «Բոլոր շները ընկնում են դրախտ»
16.45 Աստղային ժամ
17.15 ... Մինչեւ 16 եւ բարձր
19.35 Սպասիր ինձ
20.20 Սերիալ «Արագացված օգնություն-2»
20.55 Սերիալ «Սեւ սենյակ»
21.45 «Բարի գիշեր, երեխաներ»
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր»
00.40 Հայացք
01.45 Սերիալ «Մարդը Ռյոմիսեղից»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15, 7.30 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.20, 8.15 Ընտանեկան նորություններ
7.50, 9.50 Քաղաքային նորություններ
8.30 Հարցերի բյուրո, պատասխանների բյուրո
8.50, 10.15 Սեւով սպիտակի վրա
9.30 Մոսկվա-Մինսկ
10.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 «Հեռուստացուցափորիկները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 «Սանտա Բարբարա»
13.30 «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Նոր «Հին բնակարան»
15.30 «Սեւ մարգարիտ»
16.25 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.25 Սերիալ «Ընկերները-1»
18.30 Վինսենթը Իրիգարին եւ Սանդրա Բալոկը ««Կճաղուտը» ֆիլմում (ԱՄՆ, 1-ին սերիա)
20.00 «Սիրո պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.50 «Անշլագ» եւ ընկ.
23.30 Արխիվային գաղտնիքներ. Լավրենտի Բերիա՝ դահիճ-ռեֆորմատոր
00.30 Լուրերից հետո
00.40 Սերիալ «Մարդասպանի տրոֆիկը»
01.40 Վավերագրական ֆիլմ «Բարը աշխարհի ծայրում»
02.20 Հերթապահ բաժանմունք

@rminco Global Telecommunications ԻՆՏԵՐՆԵՏ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1364 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 10. 11. 2000 Գինը՝ 100 դրամ